

Elektronski mjesecnik za evropske integracije - broj 45, jun, 2009.



INTERVJU
Direktorka
podgoričke
kancelarije NDI
Lisa McLean

ANALIZA
Crna Gora i
izbori za
Evropski
parlament

IZAZOVI U EU
Startovala
trka za
komesarске
fotelje

TEMA BROJA
Bijeli Schengen
zabranjuje diskriminaciju





ROKOVI

Ministarka za evropske integracije Gordana Đurović ocijenila je, prije nekoliko dana, da će Crna Gora dobiti status kandidata za EU u drugoj polovini sljedeće godine, te da će u prvom kvartalu 2011. započeti predpristupne pregovore.

Zašto ne vjerovati u ovako optimističnu prognozu?

Prestigli smo Albaniju koja je prije nas počela svoj evropski put, a za petama smo Makedoniji koja oko tri i po godine čeka datum predpristupnih pregovora.

Dalje, realno je očekivati da prije 15. novembra sve članice EU ratifikuju crnogorski Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, odnosno u roku od dvije godine, što do sada nije pošlo ni jednoj državi za rukom. Zajedno sa zvaničnim Skopljem i Beogradom, na dohvati ruke nam je Bijeli Schengen, a pri tome znamo da je EU Srbiji progledala kroz prste.

Ako površno analiziramo dešavanju u EU, možemo otici i dalje, pa zaključiti – Crna Gora nije samo uspješna evropska priča na Balkanu, ona je tipična evropska zemlja.

Imamo premijera koji, kao i njegov italijanski kolega Silvio Berlusconi, kontroliše veliku većinu medija i učestvuje na žurkama na kojima se okupljaju milijarderi.

Imamo i poslanike slične onima u Britaniji koji se zadovoljavaju laptopovima i plaćenim dnevnicama za putovanje, umjesto što na račun države čiste kuće i održavaju automobile. čak, imamo i štrajkove, kao u Grčkoj i Francuskoj.

Razlika je u tome što u Britaniji padaju poslaničke glave, što Grčka i Francuska kontrolišu da li poslodavci izmiruju svoje obaveze prema državi i radnicima, što će Berlusconi biti samo jedan u nizu italijanskih premijera kratkog mandata...

Zbog toga treba težiti EU i nadati se da će predpristupni pregovori početi kao što Đurovićeva prognozira. Tada počinju suštinske promjene. Prvo pregovaračko poglavje je obrazovanje, a tu će da se priča o nepotizmu, korupciji, uticaju politike... V.Z.

Švedska otvorila konzulat (4. jun) – Švedska, koja od 1. jula preuzima predsjedavanje Evropskom unijom, otvorila konzulat u Podgorici. Prioritetna pitanja kojima će švedsko predsjedavanje posvetiti pažnju su: ekonomska kriza, klimatske promjene i smjena predstavnika institucija u okviru EU. Švedska je tradicionalno jedan od najvećih zagovornika proširenja EU, i zato će u svojstvu predsjedavajućeg nastaviti da radi u pravcu integracije Crne Gore, saopšteno iz ambasade te države u Beogradu.

Barrot najavio stavljanje na Bijelu listu (5. jun) – Potpredsjednik Evropske komisije Jacques Barrot najavio je mogućnost da Srbija, Crna Gora i Makedonija do kraja 2009. godine dobiju odobrenje EU za ukidanje viza za zemlje Schengenskog sporazuma

Održani izbori za Evropski parlament (4.–7. jun) – Građani i građanke članica EU izabrali 736 poslanika novog saziva Evropskog parlamenta, pri rekordno niskoj izlaznosti od 42,85%. Uvjerljivi pobjednici izbora su stranke desnog centra okupljene u Evropskoj narodnoj partiji (EPP) koja će imati 263 poslanika ili 35,7%. Druga po snazi politička grupa ostaju evropski socijalisti (PES) koji će imati 163 poslanika, slijede liberali koji su osvojili 80 mjesta. Najveći porast u odnosu na prethodne izbore ostvarili su Zeleni, koji i dalje ostaju četvrta snaga u EP. Oni su osvojili 52 mjesta.



Status izbjeglice problem za bezvizni režim (13. jun) – Šef Delegacije EK u Crnoj Gori Leopold Maurer naglasio je da, u susret odluci da li će Crna Gora dospjeti na Bijelu Schengen listu, "ima jedna oblast u Crnoj Gori gdje ima još problema sa prošlošću". "Imamo više od 20.000 izbjeglica sa prostora bivše Jugoslavije, od njih je 16.000 sa Kosova. Od tih 16.000, 4.000 su Romi i imamo problem sa njima u vezi sa njihovim zakonskim statusom. Moramo to pitanje razriješiti", kazao Maurer.

Potrebna bolja koordinacija (16. jun) – Zamjenik šefa Jedinice za Crnu Goru i Albaniju u Generalnom direktoratu za proširenje Vassilis Maragos kazao da bi Crna Gora trebalo da posveti dosta pažnje pitanjima koordinacije pravde, slobode i bezbjednosti, uključujući ona koja u Komisiji vide "pod političkim kriterijumima", poput organizacije sudstva i borbe protiv korupcije. "S druge strane, postoji potreba za velikom posvećenošću ne samo centralnih institucija već i svih sektorskih, ministarstava, organa koji su uključeni u ovu oblast", objasnio Maragos na sastanku Unaprijeđenog stalnog dijaloga u oblasti pravde, slobode i bezbjednosti između Crne Gore i EK.

Tri četvrtine maturanata za ulazak u EU (18. jun) – 72% maturanata podržava ulazak Crne Gore u EU, dok se tome protivi 13, 3%, pokazalo je istraživanje studenata Fakulteta za državne i evropske studije (FDES). Istraživanje je pokazalo da učenici završnih godina srednjih škola slabo poznaju odnos države sa Unijom, pa samo 31,3% njih znaju da Crna Gora nema status kandidata za članstvo u EU.

Još četiri države do kraja (19. jun) – Francuska ratifikovala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju koji je Crna Gora 15. oktobra 2007. potpisala sa EU. Sporazum još nijesu ratifikovale Velika Britanija, Belgija, Italija i Grčka.

Odgovori do novembra (26. jun) – Šef Delegacije EK u Crnoj Gori Leopold Maurer kazao da očekuje da će crnogorska Vlada i institucije odgovoriti na Upitnik do novembra, kako bi Komisija pripremila mišljenje koje je osnova da članice Unije na jesen sljedeće godine odluče da li će Crna Gora dobiti status kandidata.

POGLED IZ EU

Bezvizni režim u interesu svih



Tokom protekle godine, pet zemalja regionala su sprovele dubinske reforme kako bi zaštitile sebe, a samim tim i EU,



Pišu: Gerald Knaus i Alexandra Stiglmayer

od organizovanog kriminala i ilegalne migracije. Uvedeni su biometrijski pasoši, modernizovani granični prelazi, izgrađeni prihvatni centri za osobe koje traže azil, uspostavljena bliska saradnja sa Europolom, Eurojust-om i Frontex-om i pojačana borba protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Mnoge od ovih zemalja radile su izuzetno brzo i posvećeno. Imale su razlog da ispunе blizu 50 uslova zatrtanih u "mapama puta" za liberalizaciju viznih režima koje im je prošle godine dostavila Evropska komisija. Nagrada za sve napore, kojoj se nadaju i građani i lideri zapadnog Balkana je sloboda putovanja u zemlje Schengena, bez viza i čekanja u redovima.

U prošlomjesečnoj procjeni Komisije stoji da je Makedonija ispunila zahtjeve iz mape puta, dok Crna Gora i Srbija ispunjavaju većinu uslova, a Albanija i BiH, u međuvremenu, treba još da rade na tom planu. Sada je lopta u dvorištu EU. Ljudi u regionu se pitaju: da li će EU zaista nagraditi napredak koji je napravljen i ukinuti vize?

Proces vizne liberalizacije traje već neko vrijeme. Otkada je Evropska unija uvela vizne zahtjeve prema zemljama regionala početkom 1990-ih (sa izuzetkom Hrvatske), vlade ovih zemalja uporno traže način da svoje građane oslobođe ovog tereta.

EU im je obećala da će razmotriti ovo pitanje još 2003. na samitu u Solunu, ali je od tada prošlo mnogo godina, a da nijesu napravljeni ozbiljniji pomaci.

Iako su sve zemlje zapadnog

Balkana postale kandidati ili potencijalni kandidati za članstvo u EU, njihovi građani i građanke su nastavili da čekaju u redovima za vize i da prolaze kroz dugotrajan, stresan i često skup proces sa neizvjesnim ishodom. Sa njihove tačke gledišta, odgovlačenje sa liberalizacijom viznog režima samo podriva povjerenje u istinsku evropsku perspektivu ovih zemalja.

Tekući proces liberalizacije konačno je pokrenut kada su Evropska komisija i jedan broj država članica EU shvatile da je dalje odgovlačenje štetno ne samo sa političkog stanovišta, već i u dijelu jačanja zakonodovne perspektive.

Unija treba da unaprijedi saradnju sa nadležnim organima za primjenu zakona na zapadnom Balkanu – okruženom sa svim strana državama članicama EU – kako bi se djelotvorno borila protiv nelegalnih migracija i organizovanog kriminala.

Mape puta su školski primjer politike uslovljavanja. Uslovljavanje daje rezultate samo kada su uslovi u isto vrijeme strogi i pošteni i kada je veza između zahtijevanih reformi i "nagrada" jasna i efektivna

EU je zapadnom Balkanu najprije ponudila vizne olakšice 2006., u zamjenu za potpisivanje i sprovođenje sporazuma o readmisiji (koji omogućavaju članicama EU da vrte ilegalne imigrante u zemlje porijekla ili tranzita). Ovo je praćeno otvaranjem dijaloga o ukidanju viza u januaru 2008.

Između januara i marta ove godine, države članice, kao i sama Komisija poslale su na zapadni Balkan 15 ekspertske misije za pitanja bezbjednosti.

Eksperti su analizirali dosadašnji napredak na polju sigurnosti dokumentata, kontrole granica, upravljanja migracionim tokovima i javne bezbjednosti. To je bila do sada najtemeljnija analiza situacije u ovim oblastima u regionu. Na osnovu njihovih izvještaja EK je izradila detaljne procjene. Na iznenađenje mnogih skeptika politika uslovljavanja dala je rezultate u čitavom regionu.

Koji su sljedeći koraci? Sada je red na Komisiji da predloži zemlje za koje će biti ukinute vize. Nakon toga će Evropski

parlament biti konsultovan, da bi na jesen o prijedlogu odlučivao Savjet kvalifikovanom većinom.

Makedonija je ispunila uslove iz Mape puta i trebala bi da bude oslobođena viza.

Komisija bi, takođe, trebala da predloži stavljanje Crne Gore i Srbije na "bijelu Schengen listu", jer su pokazale političku volju ispunjavajući većinu uslova, i još imaju malo vremena, prije nego što Savjet doneše odluku, da pokažu odlučnost da nastave sa reformama.

Najzad, bilo bi preporučljivo simbolično staviti i BiH i Albaniju na Bijelu listu, ali ih u isto vrijeme upozoriti da vize neće biti ukinute sve dok Komisija ne zaključi u drugoj procjeni da su ove zemlje ispunile sve uslove iz mape puta.

Mape puta su školski primjer politike uslovljavanja. Uslovljavanje, međutim, ne znači samo postavljanje odgovarajuće nagrade i jasnih, detaljnih zahtjeva:

nagrada mora biti dodijeljena onima koji ispunjavaju uslove.

Na taj način Evropska unija će ojačati svoj kredibilitet u region, stvoriti plodno tlo za dalje reforme i ohrabriti prekograničnu saradnju između sve kompetentnijih institucija u borbi protiv zajedničkih prijetnji.

EU puno govori o politici uslovljavanja na Balkanu. I to je ispravno. Uslovljavanje, međutim, daje rezultate samo kada posjeduje kredibilitet, kada su uslovi u isto vrijeme strogi i pošteni, i kada je veza između zahtijevanih reformi i "nagrada" jasna i efektivna.

Mape puta su pokazale da je "blaga snaga" EU itekako djelotvorna na Balkanu. Sada treba preduzeti sljedeći logičan korak, koji je ovaj put zaista u interesu svih, i EU i zapadnog Balkana. To je, makar jednom, situacija u kojoj svi pobjeduju.

Autori su osnivači i viši analitičari u Evropskoj inicijativi za stabilnost

POD PRITISKOM EVROPSKE KOMISIJE CRNA GORA ĆE USKORO DOBITI ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Bijeli Schengen uvodi mobing



Evropska Unija "najveraće" Crnu Goru da do kraja 2009. godine for-



Piše: Danilo Mihajlović

malno prizna da su svi njeni građani jednaki u pravima i pred zakonom.

Državni parlament, prema planu, do kraja godine usvojiće zakon o zabrani diskriminacije, na kojem su predstavnici vlade i pojedinih nevladinih organizacija radili gotovo punu deceniju.

Pitanje je, međutim, da li bi akt koji se, prema odredbama njegovog nacrta, ne može ograničiti ili suspendovati ni za vrijeme rata, uopšte došao na dnevni red da njegovo usvajanje ne predstavlja jedan od uslova za stavljanje na bijelu Schengen listu.

Jedan od autora teksta i pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava **Sabahudin Delić** saopštio je da je Nacrt zakona poslat Venecijanskoj komisiji na ekspertizu, te da se odgovor tog savjetodavnog tijela Savjeta Evrope očekuje ovih dana.

"Radi se o izuzetno važnom zakonu. Nama bi dobro došlo da ekspertiza stigne što prije", rekao je Delić.

Ukoliko se u Skupštini obezbijedi većina za njegovo usvajanje, budućim zakonom prvi put

u Crnoj Gori zabranice se diskriminacija zbog "seksualnog opredjeljenja", a prvi put u zakonodavstvo uvodi se pojam mobinga, odnosno psihičkog zlostavljanja na poslu, te segregacija.

"Rješenja u Nacrtu Zakona su jako kvalitetna i izazvaće pravu revoluciju u oblasti zaštite od kršenja ljudskih prava", smatra istraživač kršenja ljudskih prava Aleksandar Saša Zeković.

Zakon o zabrani diskriminacije planiran je kao sistemski zakon, koji će pružiti osnovu i mehanizme za borbu protiv diskriminacije po bilo kojem ličnom svojstvu, odnosno rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom porijeklu, vjerskim ili političkim ubjedjenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj opredjeljenosti, imovnom stanju, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom

DRŽAVA NESPREMNA DA SPRIJEĆI SEGREGACIJU

Zeković je istakao da je veoma bitno što zakon striktno zabranjuje segregaciju, koje sada, kako je kazao, ima u mnogim segmentima crnogorskog društva.

Segregacija predstavlja prisilno i sistemsko razdvajanje osoba u grupe i njihovo stavljanje u nepovoljan položaj, po osnovu rasne, etničke, nacionalne, vjerske, polne pripadnosti, invaliditeta ili nekog drugog ličnog svojstva.

"U Crnoj Gori, nažalost, postoji niz primjera segregatnog obrazovanja. Dakle, stupanjem tog zakona na snagu, svaki vid segregacije će biti diskriminaciono ponašanje", objasnio je on.

On je kao primjer naveo da se na Vrelima ribničkim, u romskom kampu, nalazi područno odjeljenje osnovne škole "Božidar Vuković Podgoričanin", u kojem nastavu uče samo Romi. Na tom mjestu je i vrtić, sa istom namjenom.

Zeković je dodao da je zato veoma bitno da država stvori sve neophodne pretpostavke kako, nakon usvajanja, taj zakon ne bi ostao mrtvo slovo na papiru, već bi se mogao sprovoditi bez smetnji.

"Uprkos promjenama koje će taj zakon proizvesti, mislim da država nije sada u potpunosti spremna na njih. Zato je najbolje da se kompletno društvo značajnije potradi da stvori dobre pretpostavke za njegovu primjenu. Stoga država mora biti pripremljena", ocijenio je on.

Predloženim se nacrtom zabranjuje licu ili grupi, na osnovu njihovog ličnog svojstva, otežavanje ili onemogućavanje upisa u vaspitno-obrazovnu ustanovu ili isključenje učešća iz tih ustanova, otežavanje ili uskraćivanje mogućnosti praćenja nastave i učešća u drugim vaspitnim odnosno obrazovnim aktivnostima, razvrstavanje učenika po ličnom svojstvu, zlostavljanje i na drugi način neopravданo pravljenje razlike i nejednako postupanje prema njima.

Zabranjena je i diskriminacija vaspitnih i obrazovnih ustanova koje obavljaju djelatnost u skladu sa zakonima i drugim propisima...

stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, osuđivanosti, starosnom dobu, izgledu, članstvu u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama...

Prvu radnu verziju zakona pisali su, osim Delića, sekretar u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava **Orhan Šahmanović**, izvršni direktor CEDEM-a **Nenad Koprić**, profesorica Pravnog fakulteta **Ivana Jelić** i savjetnik u Ustavnom sudu **Mikosav Bošković**.

"Ključna vrijednost zakona je što promoviše nedjeljivost ljudskih prava i što ih sve tretira u jednom jedinstvenom kontekstu. To je ozbiljan nedostatak u Crnoj Gori, bez obzira da li govorimo o državnim organima ili subjektima koji se neposredno bave praćenjem implementacije ljudskih prava", rekao je Zeković.

On je ocijenio da se predloženim tekstom ta jedinstvenost jasno saopštava i da će se Crna Gora, značajnije nego mnoge druge zemlje, prepoznati kao



Sabahudin Delić

država koja ima kvalitetne politike u oblasti ljudskih prava.

Zeković je, ipak, istakao da je taj tekst odavno trebao biti inkorporiran u crnogorsko zakonodavstvo, ocjenjujući da dobar dio krivice zbog kašnjenja, između ostalih, snosi i civilni sektor.

"Slabošću kompletног civilnog

društva kasni se sa usvajanjem, jer je, kao i kod mnogih drugih inicijativa, složno trebalo da se zahtijeva da se taj akt ranije nađe na dnevnom redu donosica odluka", kazao je on.

Prva adresa za žalbe građana na diskriminaciju i torturu biće Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kojem u Vladi, zbog toga, planiraju da povećaju ovlašćenja.

Ministarstvo za ljudska prava je, u tom kontekstu, poslalo Venecijanskoj komisiji i Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava.

"Nastojimo da osnažimo tu instituciju", rekao je Delić.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda bi tako, ubuduće, trebalo da ima više zamjenika specijalizovanih za diskriminaciju, torturu, manjinska i dječja prava.

Osim toga, zakonom je definisano osnivanje nove nezavisne institucije – Povjerenik za zaštitu od diskriminacije, koji ne bi primao nikakve naloge državnih organa.

Kao teški oblici diskriminacije

DIGAO PRAŠINU U SUSJEDSTVU

Usvajanje Zakona o zabrani diskriminacije u Srbiji izazvalo je burne reakcije, pa je prije glasanja, zbog protesta vjerskih zajednica, tekst iz Skupštine враћen Vladi na doradu.

On je kasnije u izmijenjenom obliku usvojen, a na vladin prijedlog podnijeto je gotovo 500 amandmana.

Ključne primjedbe vjerskih zajednica su se odnosile na članove koji se odnose na zabranu diskriminacije u pogledu vjerskih prava i seksualne orijentacije.

Kako je rečeno u Vladi Srbije nakon razmatranja primjedbi odbačene su primjedbe vjerskih zajednica koje bi promijenile karakter zakona, a prihvaćene su pojedine sugestije i neki termini su precizirani.

Član 21, koji je izazvao najviše polemike, govori o seksualnoj orijentaciji i istovjetan je onome koji sada postoji u crnogorskem nacrtu.

Buke je bilo i u Hrvatskoj nakon što je tamošnji Sabor u julu 2008. godine, usvojio Zakon o suzbijanju diskriminacije.

Hrvatski mediji izvestili su da o njemu nije organizovana nijedna javna rasprava, da je u saborsku proceduru ušao po hitnom postupku i da je izglasan "jedva, zanimljivim konsenzusom partija".

"Zanimljivo je primijetiti da je nakon toga u hrvatskoj javnosti zavladala tišina, te o tom zakonu nitko više i ne govori", piše u jednom od zagrebačkih medija.

u Nacrtu se navode izazivanje i podsticanje neravnopravnosti i netrpeljivosti na osnovu nacionalnog, rasnog, vjerskog ili političkog svojstva, propagiranje ili vršenje diskriminacije od strane državnih organa, u postupcima pred državnim organima, putem javnih glasila, kao i ispisivanje i isticanje sadržaja i simbola diskriminatorske sadržine na javnim mjestima.

U te oblike spadaju i ropstvo, trgovina ljudima, apartheid, genocid, etničko čišćenje i njihovo propagiranje.

Poseban dio Nacrtu zakona odnosi se na osobe sa invaliditetom, u kojem piše da diskriminacija postoji ako se postupa protivno načelu poštovanja jednakih prava i sloboda osoba sa invaliditetom u političkom, ekonomskom, kulturnom i drugom aspektu javnog, profesionalnog, privatnog i porodičnog života.

Način ostvarivanja i zaštita prava osoba sa invaliditetom uređiće se, međutim, posebnim zakonom.

Predložene su i kaznene mjere: organ javne vlasti ili privatna firma koja ne obezbijedi nesmetan pristup licima sa invaliditetom, mogla bi da plati kaznu do 15.000 eura, odnosno 300 minimalnih zarada.

Zeković kaže da pravo na



Aleksandar Saša Zeković

foto VIJESTI

seksualnu slobodu ne bi izdvojio kao ključno pitanje zakona, iako će se o njemu, kako smatra, raspravljati u javnosti.

U nacrtu se određuje da su polni identitet i seksualna orijentacija privatna stvar i da niko ne može biti pozvan da se javno izjasni o svom polnom identitetu i seksualnoj orijentaciji. "Svako ima pravo da javno izradi svoj polni identitet i seksualnu orijentaciju. Diskriminatorsko postupanje zbog prepostavljenog ili javno izraženog polnog identiteta ili seksualne orijentacije je zabranjeno", navodi se u tekstu.

Zeković je kazao kako zakon

u domenu seksualnih manjina daje minimalna prava.

"Međutim, omogućava naknadno usvajanje dodatnih propisa iz te oblasti, koji bi mogli da izazovu ili proizvedu društvenu debatu i otpor", kazao je Zeković.

Ministarstvo planira da Nacrt zakona "makar mjesec dana" stavi na javnu raspravu, objavi na njihovoj internet stranici i kao podlistak dnevnog lista "Pobjeda".

"Naša namjera je i da organizujemo makar tri javne tribine na sjeveru, u centralnom dijelu i na jugu Crne Gore", rekao je Delić.

Ključni međunarodni dokumenti iz ove oblasti su Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine i Protokol broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 2000. godine.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

BEZ PROBLEMA PRILIKOM GLASANJA

Zeković smatra da u crnogorskoj Skupštini neće biti bure i problema u vezi sa usvajanjem zakona, jer se, kako je kazao, svi politički subjekti zalažu za ulazak Crne Gore u Evropsku uniju.

"A, poznato je da je usvajanje antidiskriminacionog zakona jedan od uslova za dalje integracije. Mislim da su i zemlje u regionu, koje su više tradicionalističke nego što je to crnogorsko društvo, uspjele da postignu konsenzus oko tog zakona. Zato, ne vidim da bi predložena rješenja zasmetala bilo kojem političkom subjektu u Skupštini", rekao je on.

Lijevo pa desno



Što bi se desi-slo da su početkom mje-seca i u Crnoj Gori održani izbori za Evro-



Piše: Neđeljko Rudović

pski parlament?

Nije težak odgovor s obzirom da su svježi rezultati domaćih izbora od 29. marta, tako da bi od maksimum šest poslaničkih mjesta, na koliko Crna Gora možda jednog dana može računati, vladajuća "socijalistička" koalicija dobila najmanje četiri.

Druge pitanje na koje je teško dati odgovor je da li bi zapravo u Crnoj Gori pobijedila desnica ili ljevi-ca i kojoj grupaciji u Evropskom parlamentu bi se većina iz Crne Gore pridružila – konzervativcima ili socijal-istima. Ako se pogleda strogo formal-но, Demokratska partija socijalista (DPS) Mila Đukanovića i Socijal-demokratska partija (SDP) Ranka Krivokapića u Strazburu i Briselu bile bi u manjini, zajedno sa kolegama socijalistima iz ostalih zemalja Evropske unije. S druge strane, Pokret za promjene (PzP) Nebojše Medoje-vića bi, recimo, bio na pobjedničkoj strani, u grupi evropskih narodnih partija.

Tako bi Crna Gora još jednom demonstrirala koliko je njen politika neobično zanimljiva i kako se ovdje političari nonšalantno i neodgovorno igraju manipulacije. A možda bi se mogao u svemu tome pronaći i neki signal ili objašnjenje zašto je Crna Gora još "demokratija koja stasava" i zašto njeni građani na izborima ne

biraju stranke na osnovu programa nego na osnovu ličnosti, harizme, moći i upornosti partijske infrastruk-ture. Partijski predizborni skupovi su svi prepoznatljivi po istim obećanjima – povećanje broja radnih mesta, veće plate, bolje zdravstvo i prosvjeta... I ako bi se tako prepoznavali partijski programi za narednih četiri godine u Crnoj Gori bi svi bili socijalisti. Jedino se neznatno razlikuje Mandićeva Nova srpska demokratija koja insistira na poštovanju crkve i porodičnih vrijed-nosti, za koju bi se tada možda moglo naslutiti da teži konzervativcima.

A što se zapravo dešava kada prođu izbori?

Crna Gora je jedna od rijetkih zemalja u kojoj su "socijalisti" na vlasti i u kojoj đaci u osnovnoj školi mora-

U Crnoj Gori su na vlasti sljedbenici konzervativne političke misli koji se predstavljaju kao ljevičari, a koji štite, prije svega, interese krupnog kapitala. S druge strane, opozicioni PzP, koji ima krajnje ljevičarsku retoriku, svim silama grabi ka članstvu u porodici evropskih desničarskih stranaka

ju da kupuju svoje knjige.

Crna Gora je donijela Zakon o radu koji ide u prilog poslodavcima jer dobijaju mogućnost da mnogo lakše nego prije otpušte radnike.

Zdravstvena zaštita na najvišem nivou objektivno je dostupna samo onima koji za to imaju novca, iako je formalno besplatna.

Sve ovo znači da su u Crnoj Gori na vlasti sljedbenici konzervativne političke misli koji se predstavljaju kao ljevičari, a koji štite, prije svega, interese krupnog kapitala.

S druge strane, opozicioni PzP, koji ima krajnje ljevičarsku retoriku, svim silama grabi ka članstvu u porodici evropskih desničarskih stranaka. Možda i zato što DPS i SDP njeguju dobre odnose sa Socija-lističkom internacionalom i evropskim ljevičarima.

I, na kraju se dobija galimatijas iz kojeg izniče varljiva slika Crne Gore na kojoj crnogorski poslanici u Evropi sjede тамо gdje faktički ne pripadaju. Možda bi to moglo i da nam donese probleme, s obzirom da su umjereni konzervativci opet odnijeli prevagu, dok su socijalisti, zeleni i liberali samo uspjeli da sačuvaju dosadašnji rejting. Kako bi se u tom slučaju prema Crnoj Gori odnosio novi i stari predsjednik Evropske komisije i istaknuti konzervativac **Jose Manuel Barroso**? Nije, naravno, moguće u Evropi da se politika EU prema jednoj njenoj članici tako kreira, ali, ipak... A, u stvari bi sve to bila jedna velika zabuna koja bi možda natjerala DPS da se javno i zvanično pridruži evropskim desničarskim strankama.

No, svakako je dobro što Baroso, koji je važna iako ne ključna figura u EU, vrlo blagonaklono gleda na zapadni Balkan i snažno podržava proširenje Evropske unije, pogotovo

kada se radi o zemljama kojima je to obećano. Tako se može očekivati nastavak takve politike, koja je i generalno politika Evropske komisije.

Izbori za Evropski parlament, prema brojnim analizama, demonstri-rali su da najbolje prolaze oni koji imaju jasne stavove i koji su proevropski raspoloženi. Takođe, jasno je da građani 27 članica EU prije svega žele osnaženu i stabilizovanu ekonomiju i finansijski sistem, kao i zeleniju Evropu.

Takov je trenutak u Evropi, vrlo je sličan i u Crnoj Gori, s tim što pos-toji jedna razlika – razvijene evropske zemlje su odavno razvile svoje socijalne politike, a Crna Gora tek treba da počne time da se bavi.

Zbog toga je Crnoj Gori potre-bna podjela na desničare i ljevičare. Ali one prave.

DIREKTORKA PODGORIČKE KANCELARIJE NDI LISA MCLEAN

Potrebno više povjerenja među političkim strankama

Direktorka podgoričke kancelarije Nacionalnog demokratskog instituta (NDI) Lisa McLean ocijenila je da postoji nekoliko ključnih stvari koje bi trebalo promijeniti u radu Skupštine Crne Gore kojoj predstoje brojni izazovi na usvajaju i primjeni evropskog zakonodavstva.

"Treba kreirati radne planove za rad Skupštine i odbora koji će biti poštovani. Dalje, uspostaviti dobre, funkcionalne odnose između ministarstava i parlamentarnih odbora kako bi poslanici bili što bolje upoznati sa prioritetima i izazovima evropskih integracija. Takođe, obezbjediti dovoljne resurse za rad Skupštine kako bi poslanici bili adekvatno informisani", kazala je McLean u razgovoru za *Evropski puls*.

Prema njenim riječima, u Skupštini Crne Gore treba odvojiti političke rasprave od praktičnog rada na izradi zakona, kako bi političke partije mogle da koriste Skupštinu ne samo za promociju svojih političkih stavova već, što je

Državne institucije moraju da shvate da su podaci koje posjeduju javni i da javnost ima pravo na pristup informacijama

mnogo važnije, za raspravu i usvajanje zakona.

- NDI i UNDP nedavno su predstavili izvještaj "Transparentnost i odgovornost u sistemu upravljanja u Crnoj Gori". U Izvještaju se sugerira da je potrebno unaprijediti odnose između Vlade i Skupštine. Kako to uraditi u situaciji kada Vlada i parlamentarna većina igno-



rišu praktično sve opozicione inicijative?

Podsjetiću vas da je u Izvještaju ta sugestija uslovne prirode – ako želite da Skupština bude u stanju da funkcioniše kao samostalna grana vlasti onda je neophodno unaprijediti odnose između Vlade i Skupštine.

Vjerujem da je prvi korak da parlamentarna većina, ali i opozicija, dokaže da posjeduje političku volju da omogući Skupštini Crne Gore da obavlja ulogu koja joj je data Ustavom. To je osnovni predušlov, nakon kojeg je moguće ponuditi par preporuka za unaprijedivanje odnosa između Vlade i Skupštine.

Najveći dio sugestija bi se odnosio na uspostavljanje većeg stepena međustranačkog povjerenja tako što će se uspostaviti dovoljan protok informacija koje omogućavaju Skupštini da obavlja kontrolnu funkciju.

- Da li poslanici treba da vjeruju Vladi kada uz prijedlog zakona dostavi izjavu o usklađenosti nekog prijedloga zakona sa evropskim zakonodavstvom ili Skupština mora da ima svoje službe za takav posao? Kao jedno od rješenja koje se pominje u crnogorskoj javnosti je da to bude u nadležnosti vladinog tijela, što je bio slučaj u Sloveniji, jer je skupo da i Skupština ima svoje tijelo za baljenje propisima EU.

Činjenica je da Skupština ne bi trebala da duplira funkcije Vlade.

Vlada je odgovorna da dostavi Skupštini sve neophodne informacije kako bi poslanici imali uvid u evropske standarde i bili u stanju da utvrde da li je neki prijedlog zakona u skladu sa tim standardima.

Vlada mora da shvati da, ukoliko želi da ima podršku Skupštine, onda i Skupština mora imati povjerenja u objektivnost informacija koje dolaze iz Vlade. U suprotnom, Skupština će uvijek biti u situaciji da troši dodatne resurse na provjeru informacija.

- U Izvještaju se navodi se da imenovanje osoba od kojih se očekuje da budu nezavisne treba da bude zasnovano na profesionalnim dostignućima, a ne na političkoj lojalnosti ili ličnim odnosima sa izvršnom vlasti. Da li imate konkretni prijedlog kako to uraditi?

Glavna preporuka u tom pogledu je detaljno definisanje procesa odabira nominovanih kandidata i njihovog imenovanja, putem zakona ili uredbi.

U Izvještaju smo, takođe, ukazali na potrebu da se na sličan



Skupština Crne Gore

način reguliše i zahtjev za javnim konkursom i javnom raspravom/saslusnjem kandidata.

Cilj ovog procesa je da se javnosti što jasnije predoče kvalifikacije kandidata kako bi se svi mogli uvjeriti u njihove sposobnosti da nezavisno djeluju.

- Civilni sektor i građani imaju problema da dođu do podataka i

informacija iz Vlade i državnih institucija, čak i kada je riječ o nekim bitnim ugovorima, uprkos Zakonu o slobodnom pristupu informacijama. Što mislite o ovom problemu i kako ga riješiti?

Prvo, državne institucije moraju da shvate da su podaci koje posjeduju javni i da javnost ima pravo na pristup informacijama.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama je način da to pravo bude zagarantovano, ali ne smije biti jedini način.

Vlada mora da ustanovi jasne procedure za procjenu javnog interesa i na osnovu toga odredi koje informacije moraju biti automatski dostupne javnosti.

Proaktivna informaciona politika bi trebala da informiše javnost o ciljevima politika, načinu donošenja odluka i sadržaju tih odluka.

Uz to, pravni sistem mora biti sposoban da sprovodi svoju ustavom određenu ulogu "ravnoteže i uzajamne kontrole" i po potrebi prisili izvršnu vlast da objavi informacije ukoliko primjeti da ova krši prava građana.

V. ŽUGIĆ

SKUPŠTINA DETALJNO DA PROČEŠLJA BUDŽET

- U Izvještaju ukazujete da bi Budžet mogao biti detaljniji. Međutim, utisak je da poslanici nijesu previše zainteresovani za to, niti da u Crnoj Gori postoji svijest da je novac u Budžetu zapravo novac poreskih obveznika. Da li mislite da treba raditi na jačanju svijesti o značaju tog pitanja?

Prije svega, Skupštini treba dati više vremena za raspravu o budžetu, o konačnom finansijskom izvještaju, kao i o izvještajima revizora.

Drugo, svi parlamentarni odbori bi morali da prekontrolišu dijelove budžeta, finansijskog i revizorskog izvještaja koji se tiču oblasti koje su u njihovoj nadležnosti. Tokom rasprave o budžetu, finansijskom i revizorskim izvještajima, poslanici treba da obrate pažnju na to da li su predviđeni izdaci razumni i dovoljni za ispunjavanje ciljeva zacrtanih od strane ministarstava, agencija i drugih tijela.

Skupština u svakom trenutku treba da zahtijeva detaljne informacije o broju zaposlenih, kapitalnim investicijama, putnim troškovima i drugim izdacima i traži da se obrazloži na koji način navedeni troškovi vode ispunjenju određenih ciljeva i doprinose relevantnim projektima.

EVROPSKA BUDUĆNOST ZAPADNOG BALKANA I CRNE GORE

Kojim putem do Brisela



Evropska unija je u junu 2003. otvorila novi institucionalni i pregovarački mehanizam za prijem u članstvo država

Piše: Vladimir Pavićević

zapadnog Balkana. Tri godine nakon sticanja nezavisnosti Crna Gora je ispunila maksimalni nivo tehničkih zahtjeva za integraciju u EU, ali će brzina daljeg toka integracije zavisiti od spremnosti političkih i društvenih elita da rade na sprovodenju suštinskih i brzih reformi, modernizaciji zemlje i društva i preuzimanju teških političkih rizika u tom poslu.

Ovaj tekst upućuje na pet pitanja od čijeg rješavanja dominantno zavisi evropska budućnost Crne Gore. Pored uputa na ova pitanja, tekst sadrži i prijedlog politike Crne Gore u svakoj od tih oblasti, uz poželjno jaku ulogu i uticaj EU.

Saradnja sa susjedima

Crna Gora je devedesetih godina 20. v. prema susjedima uglavnom vodila neracionalnu politiku, koja je ostavila posljedice na odnose sa nekim od susjednih država. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) istaknuta je ugovorna obaveza Crne Gore da njeguje dobrosusjedske odnose u regionu, a Evropska komisija i Evropski parlament su u svojim izvještajima isticali da je regionalna saradnja jedan od važnijih pokazatelja proevropskog karaktera Crne Gore. Zato sva otvorena pitanja Crne Gore u odnosima sa susjedima treba da budu riješena, a saradnja sa njima mora biti intenzivna u oblastima politike i ekonomije.

Nerazumno ošrom i emotivnom reakcijom na crnogorsko priznanje nezavisnosti Kosova, iz Beograda je protjerana ambasadorka Crne Gore, što je drastično unazadilo diplomatske odnose Crne Gore i Srbije i izazvalo zabrinutost evropskih institucija. Normalizacija odnosa sa Srbijom predstavlja nužnost na putu ostvarenja pune evropske integracije Crne Gore. Zato je izuzetno važno da Vlada Crne Gore, kroz organizovanje zvaničnih posjeta Beogradu i brzom donošenju odluke o slanju novog ambasadora u Srbiju, pruži ruku saradnje sjevernom susjedu.

Hrvatska može biti glavni partner Crne Gore na putu ka EU i NATO, što podrazumijeva i rješavanje spornih pitanja iz perioda ratnih sukoba iz 90-ih godina. Jasan stav Vlade o ulozi Crne Gore u ratu u Hrvatskoj (koji je u poslednjih nekoliko godina više puta i saopšten), kao i definisanje individualne odgovornosti za agresiju na Hrvatsku u potpunosti bi otklonilo najveću prepreku u stvaranju punog povjerenja između dva susjeda.

U slučaju Bosne i Hercegovine, Crna Gora bi trebalo da podržava sve napore međunarodne zajednice da se BiH ustavnom reformom redefiniše i učini efikasnijom. Bez ustavne reforme u BiH neće biti njene unutrašnje stabilnosti, a ni stabilnosti u regionu koja je neophodna za brzu evropsku integraciju svih država zapadnog Balkana.

Ukipanje viza građanima za putovanje u članice Schengen sporazuma

Savjet EU je 15. marta 2001. donio Uredbu kojom je utvrdio kriterijume koje države, koje su izvan zone primjene Schengenskog sporazuma, moraju da zadovolje da bi njihovi državljeni na teritoriju strana ugovornica mogli da ulaze bez vizu.

Crna Gora je 2008. dobila tzv. Mapu puta za viznu liberalizaciju. U dokumentu je nevedeno niz tehničkih

uslova koje Crna Gora treba da ispunji kako bi njenim građanima bilo obezbijedeno putovanje bez viza u države potpisnice Schengenskog sporazuma. Budući da je ispunjavanje zadataka iz Mape puta oslobođeno političkih uslova i pritiska, EU bi trebalo da, u komunikaciji sa

KORUPCIJA

Jedan od najvećih problema sa kojima se suočava Crna Gora je korupcija. Ona je nezaobilazna stavka u izvještajima evropskih institucija, kojima se procjenjuje uspješnost evropske integracije Crne Gore. Učinci u borbi protiv korupcije uglavnom se definisu kao ograničeni i nedovoljni.

EU bi u ovom polju ocjenjivanja napretka koji u procesu evropskih integracija ostvaruje Crna Gora najviše pažnje trebalo da posveti eliti na vlasti. Od trenutka kada je Milo Đukanović na predsjedničkim izborima 1997. pobijedio Momira Bulatovića i tako usmjerio Crnu Goru ka zapadnim partnerima i stvorio prepostavke za njenu samostalnost koja je ostvarena 2006., politička elita na vlasti se nije bitno mijenjala. Okićena slavom obnavljača crnogorske nezavisnosti, crnogorska vlast se potrudila da zadrži sve karakteristike vladanja koje je promovisala i u doba saradnje sa Slobodanom Miloševićem.

Umjesto otpora suštinskim reformama i radu na promjeni navika, čijem je stvaranju i sama najviše doprinijela, crnogorska vlada bi trebalo da uradi mnogo više na utemeljenju prava (a ne poznanstava, te skrivenih poslovnih i porodičnih veza) kao ključnog integrativnog faktora političke zajednice. Time bi opštost i nepristrasnost pravnih normi zamijenila samovolju elite na vlasti i doprinijela smanjenju stepena korupcije u javnim poslovima.



predstvincima Vlade u Podgorici, redovno podsjeća da je predan rad na uspostavljanju stabilnog, pouzdanog i integrisanog sistema kontrole državnih granica, kako bi se sprječio svaki pokušaj trgovine ljudima i robama, narkoticima ili oružjem preko teritorije Crne Gore, pretpostavka za otvaranje evropskih granica i za građane Crne Gore.

Crnogorska vlada bi, takođe, trebalo da u potpunosti primjeni odredbe Zakona o azilu, koje se tiču efikasnosti zaštite svih stranaca koji po međunarodnim konvencijama ispunjavaju uslove za dobijanje statusa izbjeglice (azilanta).

O političkoj važnosti ovog procesa svjedoči činjenica da su sve države koje su pristupile EU 2004. prethodno bile na Bijeloj Schengenskoj listi, zahvaljujući tome što su ispunile sve zahtjeve postavljene od strane Savjeta ministara EU. Put ka punopravnom članstvu u EU nesumnjivo vodi preko otvaranja graniča Unije za građane zemalja koje teže da postanu integralni dio politički i ekonomski ujedinjene Evrope.

Liberalizacija trgovine

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore sa EU i državama članicama predviđa postepeno, fazno ukidanje svih carina i trgovinskih barijera između dvije strane, s tim što je stupanjem na snagu prelaznog trgovinskog sporazuma EU ukinula sva ograničenja za uvoz robe porijeklom iz Crne Gore, dok će Crna Gora isto ura-

diti fazno, u periodu od šest godina. Sporazumom je predviđena mogućnost da Crna Gora, ukoliko to dozvoli opšte privredno stanje i stanje u određenom privrednom sektoru, može brže snižavati svoje carine u trgovini sa Zajednicom.

Među akterima u privrednom životu Crne Gore koji zagovaraju snažniju liberalizaciju trgovinskih odnosa sa EU pos-

O političkoj važnosti liberalizacije viznog režima svjedoči činjenica da su sve države koje su pristupile EU 2004. prethodno bile na Bijeloj Schengen listi

toji slaganje da je kroz SSP predviđen predug period trgovinske liberalizacije, jer koristi od nje mogu najprije osjetiti potrošači, sniženjem cijena proizvoda porijeklom iz EU na domaćem tržištu. U procesu pregovaranja o ovom poglavljiju, predstavnici EU bi trebalo da imaju u vidu da svako produžavanje uklanjanja carinskih barijera, odnosno iskorišćavanje punog šestogodišnjeg perioda, zapravo odlaže dostizanje konačnog cilja, a to je članstvo Crne Gore u EU. Primjera radi, ukoliko SSP i pridruživanju konačno stupi na snagu tokom 2009, to bi u praksi značilo da, računajući sa punim šestogodišnjim periodom za uklanjanje carina i drugih barijera, Crna Gora najranije može da računa sa punopravnim članstvom u EU do 2017., uz računanje na 1–2 godine za sprovođenje potrebnih procedura.

Što je još bitnije, ovako dug peri-

od ostavljen za uklanjanje carinskih barijera za proizvode porijeklom iz EU imaće višestruke negativne posljedice, među kojima se kao najznačajnije izdvajaju više cijene proizvoda na domaćem tržištu i produžetak smanjene konkurentnosti privrede uslijed poslovanja pod povlašćenim uslovima. S druge strane, bržim uklanjanjem carinskih barijera – trgovinskom liberalizacijom, domaća privreda će u kraćem roku biti usmjerena na jačanje konkurentnosti, kako bi mogla da izdrži tržišnu utakmicu. U tom postupku, na kraći rok, može doći do otežanih uslova poslovanja domaćih preduzeća, pa i do likvidacije jednog broja preduzeća uslijed pojačane tržišne konkurenkcije, i gubitka dijela carinskih prihoda što može uticati na likvidnost budžeta.

Usklađivanje spoljne politike Crne Gore sa EU

Kao jedan od ključnih zahtjeva tokom procesa pridruživanja postavlja se i pitanje usklađivanja i koordinacije spoljne politike Crne Gore sa EU. SSP predviđa obavezu Crne Gore da aktivno radi na približavanju stavova strana (EU i Crne Gore) o međunarodnim pitanjima,

O političkoj važnosti liberalizacije viznog režima svjedoči činjenica da su sve države koje su pristupile EU 2004. prethodno bile na Bijeloj Schengen listi

ma, uključujući pitanja u vezi sa Zajedničkom spoljnom i bezbjednosnom politkom.

EU bi trebalo da ima u vidu da se usklađivanje spoljne politike Crne Gore sa spoljnom politikom EU postavlja kao jedno od važnijih pitanja tokom procesa pristupanja. EU bi u svom djelovanju trebalo neprestano da ukazuje da je usklađivanje osnovnih smjernica spoljne politike sa načelima spoljnopolitičke doktrine EU ne samo neophodan uslov za članstvo u ovoj organizaciji, već da je i u najboljem interesu građana Crne Gore. Baziranje spoljne politike na čvrstim osnovama u skladu sa proevropskom orientacijom zemlje je jedan od najznačajnijih koraka u evropskoj integraciji Crne Gore.

Autor predaje na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Uspješne evropske priče

Piše: Brano Mandić

Komšije

Poznajem jedan par. Imaju oko šezdeset godina i dva psa, pekinezera i mopsa. Cio radni vijek su proveli u Salzburgu, ali nijesu naučili ni riječ njemačkog. I ne samo to, sačuvali su dijalekat sa nazalnim samoglasnicima. Istočna Bosna je njihova domaja. Postoje ti krajevi bivše Jugoslavije, zabačena bespuća od kojih je i jezička evolucija digla ruke. Svaki lingvista sanja da ode tamo u seoski turizam, napije se kisjelog mlijeka i nasluša jezičke dijahronije. Na tim proplancima sve vrca od poluglasnika i nazala odavno uginulih u književnom jeziku koji ih je prevaspitao u glasove [a] ili [e]. Gradska djeca na tu foru prave one viceve u kojima Crnicičani i Amerikanci izgovaraju jednako riječ "mejniak" Gradovi su uostalom betonirani zatvori, puni lukavih ljudi i mladih degena sa mendušama u nosu – pa



Decenijama su slagali uštědevinu i maštali o kućici na crnogorskem primorju gdje će se skrasiti uz dva psića i forda eskorta, sa sve posebnom ciradom za sunce. Ne kupuju šarplaninca ili vučjaka, nego patuljaste pasmine. To je možda njihov jedini kompromis sa morbidnim običajima tuđine u kojoj

Poznajem jedan par. Imaju oko šezdeset godina i dva psa, pekinezera i mopsa. Cio radni vijek su proveli u Salzburgu, ali nijesu naučili ni riječ njemačkog. I ne samo to, sačuvali su dijalekat sa nazalnim samoglasnicima. Istočna Bosna je njihova domaja... Evropa je tu omanula i nije uspjela ili htjela da ih socijalizira, što je spretno iskoristila Dragana Mirković, estradna umjetnica i vlasnica televizije "DM Sat"

zašto takav ne bi bio i Salzburg.

Taj par penzosa iz Mocartovog grada dokaz su da se može živjeti i raditi u Austriji, a ostati u rodnoj njivi. Evropa je tu omanula i nije uspjela ili htjela da ih socijalizira, što je spretno iskoristila **Dragana Mirković**, estradna umjetnica i vlasnica televizije "DM Sat". Ta je medjska kuća uvijek spremna da umornom gastarabajteru usliši želju i završi jarosnu tugu zavičaja, upakovana u stari hit **Jašara Ahmedovskog** ili **Vide Pavlović**.

im je prošao radni vijek. To je valjda jedini evropski rezon mojih dragih komšija: kućeći gabariti ne moraju biti srazmjerni veličini tro-spratnice, podignute u inat dušmanima.

A dušmanin i dalje vreba njihove međe, neko se noćima krade oko njihovih mandarina i sve što imaju od društvenog života jeste da pozovu Centar bezbjednosti i žale se na komšijskog avlijanera koji uznemirava njihovog mopsa. Klasična evropska priča.

Braća Darden

Ljorna je Albanka koja je pobjegla u Belgiju. Tamo se udala za jednog narkomana. Ljorna je lijepa, a narkoman ima belgijsko državljanstvo i jezivu perspektivu da se brzo overdozira. Na to računa Ljornin dečko, koji ima brkove. Član je albanske mafije i on je izabrao Ljorni dostojnog muža kojeg će zajedno ubiti kakvim heroinskim koktelom. Onda će Ljorna kao taze Belgijanka i udovica odlučiti da se uda za jednog Rusa kojem, opet, trebaju papiri. Cijena će biti 10.000 eura i Ljorna će taj novac uložiti u otvaranje restorana, udati se na kraju (treća sreća!) za svoju ljubav iz zavičaja.

Sve bi to bio savršeni zločin da Ljorna ne zavoli upravo onog belgijskog gubitnika. Jedne večeri kada se on nađe u apstinenstskoj krizi, Ljorna odluči da se skine gola i na taj mu način misli odvrati od droge.

Tako nam režiserski dvojac **Darden** priča jednu tužnu storiju o evropskim integracijama, bijeloj Schengen listi i balkanskom sindromu. Film "Ljornino čutanje" trebalo bi da vide srednjoškolci. Kao što su nas u osnovnoj školi vodili grupno

da gledamo dogodovštine delfina Fliper. Nijesmo tada imali pojma da će djevojčica sa platna za desetak godina propupiti i postati **Jessica Alba**. Možda će i nova pokoljenja gladajući Ljornu previdjeti koliko je evropsko društvo hladno i nezainteresovano za balkansku muku koja im je devedesetih banula iz televizora.

Strazbur i Priština

Iduće sedmice ima da odsjednem u ekskluzivnom strazburškom hotelu na rječnom ostrvu. Prije toga, četiri dana sam u Prištini gdje će me kao novinara sprovesti kroz institucije države Kosovo. Ovaj posao je lijep zbog putovanja. Obično se leti avionom pa je dionica između tačke A i tačke B čista apstrakcija. Kada letite iz Prištine do Strazbura (preko Podgorice i Dubrovnika, dakako) to je kao da ste ušli u **Zemekisov** vremeplov. Još ukoliko drmnete kakav ksanaks da vam let lakše padne (let



Vaterpolo naša snaga

Možda umišljam, ali Podgoričanke su se dodatno (ukoliko je to moguće!) skockale od kada smo postali domaćini Svjetskog kupa u

Sve govori da će ova sezona biti turistički fijasko i da ćemo u jesen ući sa manje novca nego što smo to navikli. Što znači da se obesparilo u Evropi i da će manje dobroćudnih bakica u sandalama i bijelim čarapama odlučiti da se brčne u purpuru Jadranskog nam mora. Ali, zato mi putujemo, već drugo ljeto za redom, na krilima obećanja zvaničnog nam Brisela. Schengen komedija se nastavlja i treba još samo malo da budemo strpljivi. To je jedna od najljepših ljudskih osobina koja nas odvaja od faune.

lakše padne!), onda se može reći da ste ukinuli barijeru između dva svijeta uspješnije nego što to **Olli Rehn** može i da zamisli, nad rođendanskom tortom.

Strazbur i Priština samo zahvaljući avionu mogu biti dio jednog prostornog i vremenskog niza, a efekat kada ih konzumirate uzastopno valjda nalikuje šoku kada vremeplovom odete u prošlost i nagnete se nad rođenom kolijevkom, opasno blizu da narušite vremenski kontinuum i nešto zeznete u porodičnom stablu.

vaterpolu. Mi, uskorameni lokalci, možemo samo da sičijamo što su nam ovih dana grad okupirale horde izdepiliranih polubogova za kojima naše lokalne simpatije uzdišu sa visokih štikli optimizma i mladosti na raspustu. Ti uspješni mladi Amerikanci i Italijani šljapkaju u japankama kroz grad, ne znajući da su se prije dvadeset godina kod hotela Crna Gora okretali tenkovi, a dječaci virili iz Njegoševog parka.

No, počeli smo da se uljuđujemo i dobili smo bazen. Jeste da je izgrađen van svakog konteksta, na

preši i žaropeku, ali ipak ga ne mogu osuditi kao što je to uradio jedan drevni crnogorski opozicioni časopis. Kako god, hoću reći, bazen u centru grada je dobra stvar, makar nam plećati sportisti oteli svaku stasalu frknicu sa ulice. Običnim smrtnicima, preostaje nam da pušimo po dvije paklice dnevno dok se evropski propisi ne počnu poštovati i ta mala smrdljiva navika ne ode u zaborav, gdje su parkirani oni tenkovi. Ili to, ili da počnemo plivati sa kapicama, masno prozivajući loptu i onog ko je izmisli.

Ljeto i moda

Sve govori da će ova sezona biti turistički fijasko i da ćemo u jesen ući sa manje novca nego što smo to navikli. Što znači da se obesparilo u Evropi i da će manje dobroćudnih bakica u sandalama i bijelim čarapama odlučiti da se brčne u purpuru Jadranskog nam mora.

Ali, zato mi putujemo, već drugo ljeto za redom, na krilima obećanja zvaničnog nam Brisela. Schengen komedija se nastavlja i treba još samo malo da budemo strpljivi. To je jedna od najljepših ljudskih osobina koja nas odvaja od faune. Onoliko koliko si u stanju da čekaš i savladaš poriv za slobodnim kretanjem, toliko si više **Mendela** i iskreni borac za pravdu koja kad tad mora doći, s onu stranu zatvorskih rešetaka. Biće lijepo pratiti statistiku: koliko će se ljudi otisnuti na evropski put onog trenutka kada vize padnu. Hoće li to biti stampedo, iskrčavanje na Normandiju ili neki potpuno novi organizovani trans, velika seoba Srbalja, kontra napad kada i golman prelazi na protivničku polovicu u želji da ga zabije glavom... Ili će većina rađe ostati kući, dovijati se kako platiti račun za struju i brzi internet. Smrđeti doma, što reče narodni mudrac.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

U POTRAZI ZA INTERESOM GRAĐANA IZMEĐU VLADE, AGENCIJE ZA ENERGETIKU I ELEKTROPRIVREDE

Igra žmurke sa strujom



Piše: Stevo Muk

Regulatorna agencija za energetiku (RAE) osnovana je januara 2004. na osnovu Zakona o energetici kojeg je

Skupština Republike Crne Gore usvojila juna 2003. RAE je Zakonom uspostavljena kao samostalna, funkcionalno nezavisna i neprofitna organizacija sa javnim ovlašćenjima.

Zakonom propisani ciljevi RAE su da obezbijedi: da su principi, politika i programi koje utvrđuje i objavljuje Vlada implementirani i primijenjeni na osnovu principa

Neprimjereno je da nas EPCG pita po kojoj formuli smo izračunali da građanima treba da vrati 20 miliona eura, jer smo u više navrata saopštili da je riječ o okvirnoj i načelnoj procjeni, što EPCG nikada nije demantovala. Ako, kao što direktor EPCG kaže "nema ništa sporno" u tome da se taj podatak objavi, onda nema razloga da se to ne učini što prije

objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatorynosti; pouzdanu, bezbjednu i ekološki adekvatnu isporuku energije tarifnim kupcima u Crnoj Gori po pravednim cijenama; da energetski subjekti koji obezbjeđuju energiju mogu pokriti svoje troškove po određenoj stopi povrata na svoje investicije; usklađivanje interesa kupaca i energetskih subjekata; da energetski subjekti promovišu očuvanje stabilnosti, sposobnosti i efikasnosti.

RAE po zahtjevima Elektroprivrede Crne Gore (EPCG), kao jedine kompanije u državi koja se bavi proizvodnjom, prenosom, distribucijom, kao i snabdijevanjem električnom energijom, periodično donosi odluke o tarifama koje imaju direktni uticaj na cijenu električne energije koja se naplaćuje građanima odnosno domaćinstvima.

RAE je u decembru 2008. usvojila

Odluku o izmjeni tarifa za električnu energiju odobrenih odlukom iste Agencije o odobravanju tabela sa cijenama za električnu energiju iz maja 2008.

Troje građana Crne Gore, Goran Đurović, izvršni direktor Centra za razvoj nevladinih organizacija, Daliborka Ulijarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje i autor ovog teksta, podnijeli su krajem decembra 2008. tužbu protiv RAE kojom se od Upravnog suda traži da poništi navedenu Odluku.

U tužbi je iznijet niz razloga i dokaza u prilog ocjene da je ova Odluka RAE nezakonita. Između ostalog je navđeno "Iz obrazloženja odluke čije se poništenje zahtijeva vidi se da je kao cijena električne energije prihvaćena "prosječna cijena ponudena na tenderu koji je EPCG raspisala za nabavku nedostajućih količina električne energije, prema ponudama koje su već otvorene, iznosi oko 82 Eura/MWh".

Ovo je prvi slučaj u kojem su građani vodili postupak protiv odluke neke regulatorne agencije u Crnoj Gori. Zato su i iskustva i pouke iz ovog slučaja važan doprinos za dalje ukupno razmatranje i analizu rada, funkcionisanja i odlučivanja ne samo ove već i svih drugih nezavisnih i regulatornih agencija. Zato je od važnosti da se ovaj slučaj do kraja izvede u smislu pravnih posljedica i odgovornosti. Za očekivati je da ovaj slučaj podstakne snažnije interesovanje civilnog društva za rad i odluke regulatornih agencija

Ovaj trošak ni po svojem značaju ni po prirodi ne spada u domen slobodne procjene upravnog organa koji odlučuje o zahtjevu i ne može se prihvati na osnovu "ponuda koje su već otvorene" već samo na

osnovu ugovora o kupovini električne energije iz uvoza. Iz spiska dokaza dostavljenih uz zahtjev navedenih u obrazloženju odluke vidi se da ni te "ponude koje su već otvorene" nijesu dostavljene, tj. da se o

trošku od preko 80.000.000 eura odlučivalo bez ikakvih dokaza!

Upravni sud je 20. maja ove godine donio Presudu kojom je spornu Odluku RAE poništo, a Regulatornoj agenciji za energetiku naložio da doneše novu odluku kojom će otkloniti nepravilnosti na koje je ukazano ovom presudom. Upravni sud je našao da "obrazloženje sporne odluke nije jasno i potpuno tj. da nije u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, jer istom nijesu valjano razjašnjene činjenice koje se odnose na pojedine troškove poslovanja koje je RAE prihvatala kao opravdane po zahtjevu EPCG. Ovo se odnosi na troškove za ugalj i uvezenu električnu energiju."

U otvorenom pismu Odboru direktora EPCG AD, nakon usvajanja naše tužbe, napisali smo da "Primjenom nezakonite Odluke Regulatorne Agencije u periodu njenog važenja od decembra 2008. do juna 2009, EPCG je značajno povećala cijenu električne energije za domaćinstva. S tim u vezi postavlja se pitanje povraćaja novca plaćenog od strane građana, odnosno zaračunatog građanima, a prema računima za utrošenu električnu energiju u vrijeme važenja nezakonite Odluke Regulatorne agencije za energetiku. U suprotnom, ukoliko biste ignorisali Presudu Upravnog suda došlo bi do neosnovanog bogaćenja EPCG na račun građana odnosno domaćinstava potrošača električne energije, a suprotno zakonima države Crne

Gore i pravnim posljedicama Presude Upravnog suda."

Imajući u vidu ogromno interesovanje javnosti, posebno potrošača električne energije za informacijom o načinu

povraćaja sredstava plaćenih u skladu sa računima obračunatim prema nezakonitoj odluci, odnosno umanjenju iznosa neplaćenih računa za procenat povećanja u skladu sa nezakonitom odlukom, od EPCG smo zatražili da iznos na prvim sljedećim računima za električnu energiju umanji za 10,1% od iznosa obračunatog građanima u periodu decembar 2008 – jun 2009, zatim da građanima koji su platili punu cijenu ispostavljenih računa za period decembar 2008– jun 2009, račun za sljedeći mjesec umanji za 10,1% od iznosa zaračunatog i plaćenog za period decembar 2008 – jun 2009.

Od EPCC smo zatražili i da javnost informiše o ukupnom iznosu obračunatog domaćinstvima po nezakonitoj odluci Regulatorne agencije za energetiku za vrijeme važenja ove Odluke (decembar 2008 – jun 2009) i razlici koja je više plaćena odnosno zaračunata po tom osnovu.

U odgovoru Predsjednika Odbora Direktora EPCC navodi se da "po Zakonu o energetici i Pravilniku o tarifama za električnu energiju utvrđivanje regulatornog prihoda, tarifa i cijena u isključivoj nadležnosti RAE koja je predmetnom presudom i obavezana da doneše "novu odluku kojom



U nastavku javne polemike ukazali smo da je neprimjereno da nas EPCC pita po kojoj formuli smo izračunali da EPCC treba da vrati građanima 20 miliona eura, jer smo u više navrata saopštili da je riječ o našoj okvirnoj i načelnoj procjeni, što EPCC nikada nije demantovala.

Gradani i dalje čekaju taj odgovor od EPCC koji se iz nama nepoznatih razloga skriva od javnosti, a koji jedino posjeduje EPCC. Ako, kao što direktor EPCC kaže "nema ništa sporno" u tome da se taj podatak objavi, onda nema razloga da se to ne učini što prije.

EPCC je Akcionarsko društvo, u kojem svoje akcije imaju država, privatna privredna društva i pojedinci. EPCC ima svoje organe koji odlučuju u ime akcionara. Zato je neprirodno da EPCC kao argument navodi subvencije Vlade građanima, a

Neprirodno da EPCC kao argument navodi subvencije Vlade građanima, a posebno da u ime Vlade najavljuje pravno nemoguću odluku Vlade da retroaktivno ukine odluku o subvencijama. Međutim, ovim EPCC priznaje da je povećanje cijene električne energije po osnovu nezakonite Odluke RAE bilo značajno i da je u cilju smanjenja socijalnih tenzija zahtijevalo intervenciju Vlade

će otkloniti nepravilnosti na koje je ukazano", iz čega proizlazi da EPCG AD Nikšić kao elektro-energetski subjekt koji samo izvršava odluke RAE u ovoj oblasti te mora sačekati njen konačan stav da bi pristupila razrješenju konkretne situacije i svog odnosa sa potrošačima. Do tada, naravno, pored odluka RAE po pitanju tarifa i cijena, poštovaćemo i odluku Odbora direktora o obračunu popusta u cijeni električne energije za uredne potrošače".

Izvršni direktor EPCG je, pak, javno saopštio da "ukoliko regulator, postupajući po sudskoj presudi, izmjени odluku i odluči da retroaktivno obešteći gradane i Vlada će, prepostavljamo, retroaktivno ukinuti odluku o subvencijama koju je usvojila upravo radi izbjegavanja negativnih efekata poskupljenja električne energije".

posebno da u ime Vlade najavljuje pravno nemoguću odluku Vlade da retroaktivno ukine odluku o subvencijama. Međutim, ovim EPCC priznaje da je povećanje cijene električne energije po osnovu nezakonite Odluke RAE bilo značajno i da je u cilju smanjenja socijalnih tenzija zahtijevalo intervenciju Vlade.

Izvršni direktor EPCC kaže kako se "odluke Upravnog suda ne odnose na EPCC" ali je sebe demantovao onda kada se EPCC uključila u spor pred Upravnim sudom, upravo iz razloga što bi, kao što se kasnije i pokazalo, presuda Upravnog suda imala posljedice po EPCC.

Nesporno je da Odluka RAE koju je Upravni sud poništio, u pravnom smislu nikada nije postojala. To znači da je jedina zakonita i važeća Odluka o tarifama ona

koja je važila u vrijeme prije donošenja nezakonite Odluke RAE iz decembra 2008. Nijedna nova Odluka RAE o tarifama ne može zamijeniti nezakonitu Odluku po kojoj je EPCC naplaćivala električnu energiju u periodu decembar 2008 – jun 2009, niti retroaktivno proizvoditi pravne i materijalne posljedice."

Nedavno smo od ministra ekonomije u Vladi Crne Gore zatražili odgovor na pitanje da li će Vlada Crne Gore u vezi sa novonastalom situacijom preuzeti određene mjere, bilo samostalno ili preko svojih predstavnika u Elektroprivredi Crne Gore AD ili na neki treći način.

U pismi smo naveli da "Ukoliko bi se na relaciji EPCC – RAE – Vlada i dalje gubila adresa odgovorna za povraćaj nezakonito naplaćenih, onda bi se organizovano i namjerno projektovala situacija u kojoj bi građani morali da kod nadležnog suda traže nadoknadu materijalne štete nastale odlukama RAE i nečinjenjem EPCC odnosno Vlade."

Takva situacija ne bi doprinosila efikasnom funkcionisanju pravosudnog sistema jer bi se pred sudom našle desetine hiljada zahtjeva građana. Takođe, ukupno povjerenje javnosti u rad RAE i EPCC bi bilo dovedeno u pitanje.

Od ministra ekonomije zatražili smo i odgovor na pitanje da li će ovako krupna šteta koja je nanijeta nezakonitom Odlukom RAE uzrokovati utvrđivanje odgovornosti u RAE i s tim u vezi određene mjere Vlade Crne Gore.

Očigledno je da je namjera EPCC da nečinjenjem dovede u pitanje realizaciju zahtjeva za povraćaj sredstava, računajući na to da se građani neće odlučivati da zaštitu svojih prava traže na sudovima i da će sudski procesi trajati relativno dugo.

Istovremeno, ovo je prvi slučaj u kojem su građani vodili postupak protiv odluke neke regulatorne agencije u Crnoj Gori. Zato su i iskustva i pouke iz ovog slučaja važan doprinos za dalje ukupno razmatranje i analizu rada, funkcionisanja i odlučivanja ne samo ove već i svih drugih nezavisnih i regulatornih agencija. Zato je od važnosti da se ovaj slučaj do kraja izvede u smislu pravnih posljedica i odgovornosti.

Autor je predsjednik Upravnog odbora Instituta Alternativa

ZAŠTO ŽELIM DA BUDEM GRAĐANKA EVROPSKE UNIJE

Molimo vas, pogledajte nas!



Prije nekoliko dana u prevečerje vrelog podgoričkog dana riješila sam da prošetam do novoootvorenog mola



Piše: Vesna Delić

i samo bacim pogled na evropske brenbove, za koje još uvijek većina nema dovoljno dubok džep, ali uglavnom odlazi da "rezerviše" određene artikle na eventualnim sezonskim sniženjima. Nijesam bila jedina koja je tog dana izašla iz sparnog stana kako bi spas potražila u parkićima i ulicama dijela grada zvanog "preko Morače". Roditelji, tinejdžeri, stariji, jedna fina idilična slika naizgled srećnih ljudi. Međutim, kada malo bolje pogledate, na istom semaforu gdje čeka tinejdžerka obučena po poslednjoj modi da pređe ulicu prosi dijete sa marginе društva. Na pješačkom prelazu, čije su oznake već davno izbljedele, pri brzini od 100 km/h približava vam se "bijesni" automobil, tip koji ne smanjuje brzinu, psuje vas i rukama gestikulira kako je on uvijek u prednosti, bez obzira što saobraćajna pravila kažu drugačije. Isprovocirani i ljuti krećete ka svom cilju i konstatujete: "Pa da, ovo je ovdje samo Balkan".

Balkan, geografski, a češće politički pojam. Zapad Istoka, i Istok Zapada. Posljednji Bastion. Međa i most. Region poznat po svojoj političkoj, socijalnoj i ekonomski burnoj istoriji, poznato "bure baruta." Ne možete biti ravnodušni prema dvosmislenim signalima koje primate u skrovištu svoga doma i kada izadete napolje i samo malo bolje pogledate. Tačno je da se dosta toga promjenilo, da ima ljudi koji se istinski trude da uvedu zemlju u EU, ali isto tako čini mi se da većina nije svjesna mnogih stvari koji se nalaze oko njih. Deviza "zašto bih ja radio, kada može on", u ovom slučaju, ne može i ne smije da važi. Kako bi uspjeli

u onome što nam je zajednički cilj prepoznajući EU kao kartu ka boljoj budućnosti, moramo da imamo podršku i puno učešće svih građana Crne Gore. Bez obzira koje smo nacionalnosti, koje smo boje kože, koliki nam je bankovni račun, kojoj političkoj opciji smo naklonjeni želim da shvatimo da smo svi građani ove zemlje i da u skladu sa tim treba da se ponaša i država, ali i mi sami. Zakoni su isti za sve i u skladu sa tim moramo da se ponašamo. Želim da se poštuje i daje po zasluži, a ne po rodoslovu. Ukoliko fakultetski obrazovani ljudi ne mogu da se zaposle ili su, konačno i kada nađu posao, obezvrijedeni na radnim mestima u finansijskom smislu, ukoliko veći procenat stanovništva nije izšao iz zemlje, ne zato što ne može da dobije vizu, već zato što

Možda su neka pravila EU teška, možda besmislena, ali možda se konačno naučimo da su pravila tu da bi se poštovala pa nećemo galopirati preko pješačkih prelaza, nećemo omalovažavati drugačije od nas i nećemo misliti da smo samo mi Bogom dani, a da su drugi manje vrijedni

nema sa čim da ode, ukoliko još uvek vladaju predrasude i diskriminacija, ukoliko nijesu u punoj snazi, u pravom smislu reći, poštovana ljudska i manjinska prava, mi još ne treba da budemo zadovoljni. Moramo to zajedno da mijenjamo. Ne smije da vlada zakon čutnje i okretanja glave od problema i negativnih



stvari koje vidimo oko nas. Moramo da postanemo građani naše zemlje kako bi postali pravi građani Unije. EU to ne može da uradi za nas, mi to moramo da uradimo za nas same, kako bi konačno ponosno rekli: "Ovo je Balkan!"

Balkan, multietnička sredina koja poštuje sve svoje građane, otvoreno društvo spremno da prihvati drugačije. Crna Gora zemlja u koju treba doći i iskusiti sve pogodnosti koje nudi, raznovrsnu prirodu i ljude, kulturno naslijeđe različitih etničkih grupa i bogatu istoriju.

Zahvalna sam EU koja nas je natjerala da određene stvari mijenjamo i utičemo na okolinu kako bi i mi postali članica i bolji za same sebe. Ali, to nekako još uvijek nije dovoljno. Na putu

ka EU moramo da idemo zajedno i ne smijemo da se predamo prividu. EU nudi vrstu sloboda pomoću kojih ćemo moći da poboljšamo svoje živote, ali i da budemo savjesniji i svjesniji građani svoje zemlje. I, kao što postoje saobraćajna pravila koja moraju da se poštuju, tako postoje i pravila koje EU ima, a koja treba da ispunimo da bi postali dio tog društva.

Možda su neka pravila teška, možda besmislena, ali možda se konačno naučimo da su pravila tu da bi se poštovala, pa nećemo galopirati preko pješačkih prelaza, nećemo omalovažavati drugačije od nas i nećemo misliti da smo samo mi Bogom dani a da su drugi manje vrijedni. Sve dok se EU zalaže za vladavinu prava, sve dok je zajednica koja je širom otvorila svoje granice, insistirajući na socijalnim, etničkim i kulturnim slobodama, ja bih vrlo rado bila građanka jednog takvog društva.

Autorka je antropološkinja i polaznica VIII generacija Škole evropskih integracija

Četiri mjeseca porodiljskog

Evropski socijalni partneri postigli su dogovor o minimalnim normama za porodiljsko bolovanje u EU, revidirajući prethodni okvirni dogovor star petnaestak godina.

Dogovorom je predviđeno da minimalni porodiljski odmor bude 4 mjeseca nakon rođenja ili usvajanja djeteta.

Slobodne dana moći će da uzme majka ili otac. No, tekst predviđa i da 3 mjeseca mogu biti prenešena na supružnika što znači da će jedno od njih moći tako skupiti sedam mjeseci, ako oboje uzmu porodiljsko.

Dogovor se odnosi i na homoseksualne parove, ako ih nacionalni zakoni priznaju.

Prvi okvirni sporazum o porodiljskom bolovanju u EU zaključen je 1995. Omogućio je da se donesu zakoni, koji predviđaju porodiljsko za očeve ili majke u trajanju od tri mjeseca. Ako žele, članice

mogu uvesti i povoljnije uslove.

Evropska komisija će predložiti novi prijedlog zakona na osnovu novog dogovora socijalnih partnera "prije ljeta", koji moraju usvojiti evropske vlade, ali on neće ići na razmatranje u Evropski parlament.

Dogovor socijalnih partnera ne predviđa obveznu naknadu tokom porodiljskog, već je to u nadležnosti država članica.



Automobili jeftiniji za 3%

Cijene vozila u Evropi pale su prošle godine za 3,1% jer proizvođači pokušavaju da povećaju prodaju u trenutku recesije,

Prodaja novih vozila pala je u 2008. na najniži nivo u posljednje dvije decenije i u junu prošle godine bila je manja za 27% u odnosu na isti mjesec prethodne godine jer su ljudi odložili velike kupovine ili kupovali polovne modele zbog zabrinutosti da bi mogli izgubiti radno mjesto.

EK navodi da su proizvođači vozila reagovali na takav trend snižavanjem real-

nih cijena, pa su one u Velikoj Britaniji bile niže za čak 9,7%, a dodatan je mamac za kupce bilo i sniženje PDV-a. U Francuskoj su cijene neznatno promijenjene i bile su niže samo 0,2%, a u Njemačkoj za 0,9%.

EK je navela da su cijene osjetno više pale u istočnoj Europi, gdje su primanja niža, a ljudi skloniji kupovini polovnih vozila. Cijene su tako pale za čak 14,7% u Letoniji.

Proizvođači vozila tvrde da bi ih pad potražnje tokom krize mogao prisiliti na otpuštanje dijela od 12 miliona radnika.

Poziv najbogatijim Mađarima



Mađarska socijalistička vlada pozvala je polovinom mjeseca sto najbogatijih preduzetnika u toj zemlji da dio svoga privatnog bogatstva poklone nacionalnom fondu za borbu protiv ekonomske krize

Mađarske porodice koje su suočene sa finansijskim problemima moći će da se prijave za jednokratnu i nepovratnu isplatu iz navedenog fonda. Mađarska vlada odvojila je 5 miliona dolara za početni kapital fonda.

Osim bogataša, i političari su pozvani da daju prilog, kao i kompanije koje svoje uspjehe posljednjih godina djelimično duguju vladinoj pomoći.

Nulta stopa inflacije

Godišnja stopa inflacije u Eurozoni u maju iznosila je 0%, dok je na nivo cijele EU 0,7%, objavio je Eurostat

Najniže godišnje stope u maju zabilježene su u Irskoj (minus 1,7%), Portugalu (minus 1,2%), Španiji i Luksemburgu (po minus 0,9%).

S druge strane, najviše godišnje stope inflacije u tom su mjesecu zabilježene su u Rumuniji (5,9%), Letoniji (4,9%) i Litvaniji (4,4%).

Poredjenja radi, godišnja stopa inflacije u maju 2008. u eurozoni je iznosila 3,7%, a u EU 4%.

Skupe vinjete

Evropska unija i susjedne države i dalje očekuju sniženje cijena kraćih vinjeta za vožnju slovenačkim autoputevima, pokazalo se nedavno u Briselu prilikom redovnog zasjedanja ministara saobraćaja i transporta EU.

Evropski komesar za transport Antonio Tajani izjavio je da EK očekuje da kraća tranzitna vinjeta za sedam dana ne bi smjeli iznositi više od 10 eura, a ne 15, kako najavljuje slovenačka Vlada.

Uprkos tome, Ljubljana i dalje istrajava na stavu da je određivanje cijena vinjeta u njenoj nadležnosti.



Voće za djecu

Milioni djece u gotovo svim članicama EU dobijaće od iduće školske godine besplatno voće i povrće u sklopu scheme kojom se želi promovisati zdrava prehrana i suzbiti gojaznost, najavila je evropska komesaraka za poljoprivredu Mariann Fischer Boel.

U prvoj godini neće učestvovati samo Finska, Letonija i Švedska. EU će za ovo izdvojiti 90 miliona eura. Gotovo 22 miliona djece u EU ima višak kilograma.

REGIONALNA PERSPEKTIVA

Vrijeme za "Solun 2"



Šest godina poslije solunskog samita najviših predstavnika država Evropske unije i zapadnog



Piše: Dr Jovan Teokarević

Balkana vrijeme je za "Solun 2". Osnovna poruka "Soluna 1" bila je da države zapadnog Balkana imaju realnu perspektivu članstva u EU i da će "mapa Evrope biti potpuna" tek kada u EU uđu i zemlje iz našeg regiona. U međuvremenu, zemlje regiona su ostvarile napredak u političkim i ekonomskim reformama, kao i u približavanju članstvu u EU, ali je sada došlo do zastoja. Da on ne bi prerastao u otvorenu krizu, osnovne ideje sa samita iz juna 2003. trebalo bi obnoviti

vlada EU i zapadnog Balkana, a najveća korist i za jednu i za drugu stranu ne bi bio sam sastanak, već skup mnogih intelektualnih, političkih i diplomatskih aktivnosti, koji bi doveo do njega. Samit na najvišem nivou, međutim, ne treba izostaviti, kako bi novi istorijski dogovor došao sa simbolički najvažnijeg mesta čiji zaključci obavezuju. Njegovo održavanje je, uostalom, predviđeno u zaključcima "Soluna 1". U okviru Foruma EU-zapadni Balkan tada su planirani i redovni sastanci na nivou ministara spoljnih i unutrašnjih poslova dvije strane, ali i drugih ministara, po potrebi, što je posljednjih nekoliko godina, na sreću, postala rutina. Nikada, međutim, nije ponovljen samit na vrhu.

U međuvremenu su, pored redovnih godišnjih izvještaja o napretku svake zemlje u procesu pridruživanja Uniji, donijeti i neki važni dokumenti EU o našem regionu. Oni su iskorišćeni za raspravu na sastancima Foruma EU-zapadni Balkan, ali i za korekciju, prila-



ljestvici ka članstvu, što pored ostalog znači i veću finansijsku pomoć.

No, i dalje, nedostaju ozbiljna rekapitulacija stanja, politika i perspektiva, kao i dijalog na najvišem nivou. Zato ideja o "Solunu 2" danas ima podršku ne samo na Balkanu, i ne samo u krugu stručnjaka i u nevladinom sektoru. Neko, doduše, umjesto o novom solunskom samitu govori o nastavku takozvanog Zagrebačkog procesa, a italijanski ministar spoljnih poslova **Franco Frattini** smatra da bi na sastanku "na vrhu" trebalo da učestvuju i Sjedinjene države.

U svakom slučaju, sijaset je razloga za ovu inicijativu. Trebalo bi početi od toga da se "dobija utisak da EU u ovom trenutku jednostavno nije spremna da zemlje zapadnog Balkana primi tempom kojim bismo svi mi to želeli", kako je nedavno ocijenio predsjednik Srbije **Boris Tadić**, izražavajući stav cijelog našeg regiona. Svi smo ovdje zaplašeni jačanjem "zamora od proširenja" u EU, koje se, paradoksalno, dešava u trenutku obilježavanja pet godina od posljednjeg talasa proširenja, sa neobrovim dokazima o uspješnosti tog istorijskog poduhvata i za stare i za nove članice. Do zamora je došlo prvenstveno zbog tri isprepletena faktora kojih nije bilo u vrijeme "Soluna 1".

Jedan je unutrašnja – ekonomska kriza u članicama, koja je počela zbog neprilagodavanja globalizaciji, a sad je znatno pogoršana teškom svjetskom finansijskom i privrednom krizom.

Među političarima i građanima država zapadnog Balkana jača konzensus o tome da je put do članstva u EU, obećan u Solunu, sve duži i neizvjesniji, te da nam je, uz kritički osvrt unazad, u ovom trenutku još važniji promišljen i realističan strateški pogled naprijed, i to zajednički pogled sa EU. To bi u najkraćem i bio cilj održavanja novog samita šefova država ili vlada EU i zapadnog Balkana

i dopuniti, ne samo s obzirom na ostvarenu evropeizaciju zapadnog Balkana, već i zbog drugih velikih promjena u regionu, na "starom kontinentu" i u svijetu.

Među političarima i građanima država zapadnog Balkana jača konzensus o tome da je put do članstva u EU, obećan u Solunu, sve duži i neizvjesniji, te da nam je, uz kritički osvrt unazad, u ovom trenutku još važniji promišljen i realističan strateški pogled naprijed, i to zajednički pogled sa EU.

To bi u najkraćem i bio cilj održavanja novog samita šefova država ili

godavanje i inovaciju politike prema zemljama regiona. Učestali su i zaista nebrojeni susreti predstavnika jedne i druge strane, u multilateralnom ili bilateralnom formatu. EU, treba ponoviti – što i ona redovno čini u svakoj prilici – nikad nije odustala od svog solunskog obećanja.

Same države regiona su, takođe, bile u velikom poslu evropeizacije i u tome su postigle zavidne rezultate, pa situacija ovdje danas izgleda mnogo bolje, "stabilnije i prosperitetnije", u žargonu EU, nego prije šest godina.

Za svoje rezultate u reformama, države su nagradivane višim mjestima na

Drugi faktor je institucionalna kriza i kriza identiteta EU, koja traje od ranije, ali je postala očigledna u procesu institucionalnog prilagođavanja Unije, nakon neuspjelog usvajanja Ustava (2005. godine), pa do sadašnjih nedoumica hoće li nasljednik nesrećnog Ustava – Lisabonski ugovor – biti konačno ratifikovan u svim članicama.

Treći faktor je realno, iako ne i formalno, pooštavanje uslova za pristupanje država zapadnog Balkana. Kroz eksplisitno podsjećanje na sve kriterijume iz Kopenhagena u Lisabonskom ugovoru, ali i naglašavanje u drugim dokumentima dugo zapostavljenog kriterijuma tzv. apsorpcionog kapaciteta Unije (ili integrativnog, kako je poslije preimenovan), poruka aspirantima na članstvo je značajno promijenjena u odnosu na onu koja je bila upućivana zemljama srednje Evrope prije 2004. Njima je tada govoreno: "Uči će te kada vi budete spremni za nas", a nama se sada kaže: "Uči će te ne samo kada vi budete spremni za nas, nego i kada mi budemo spremni za vas!"

Prepreka na tom putu imaće svako na zapadnom Balkanu: svi zbog ekonomskе nerazvijenosti, odsustva vla-



Sa samita u Solunu 2003 godine

zbog grčkog veta na ulazak Makedonije u Alijansu, kao i zbog opredjeljenja Srbije za neutralnost, dalje proširenje ove organizacije na Balkanu biti veoma otežano, a to takođe može ozbiljno da potkopa i bržu integraciju u EU.

Ima očigledno dovoljno razloga za održavanje "Soluna 2", na kojem bi trebalo postići bar nekoliko osnovnih ciljeva. Prvo, važno je reafirmisati i učvrstiti evropsku perspektivu zapadnog Balkana u novim uslovima, uz realističan i podsticajan plan za buduće akcije. Drugo, trebalo bi osmislići novi mehanizam koji bi još tješnje povezao postignute rezultate u reformama sa vidljivim, i običnim građanima razumljivijim napretkom u evropskoj integraciji (kao što je ukidanje viza).

Poruka aspirantima na članstvo je značajno promijenjena u odnosu na onu koja je bila upućivana zemljama srednje Evrope prije 2004. Njima je tada govoreno: "Uči će te kada vi budete spremni za nas", a nama se sada kaže: "Uči će te ne samo kada vi budete spremni za nas, nego i kada mi budemo spremni za vas!"

vine prava, kao i visoke korupcije i organizovanog kriminala, a većina i zbog nedostatka administrativnih kapaciteta.

U međuvremenu je došlo i do veoma zabrinjavajućeg pogoršavanja odnosa u regionu. Proglašenje nezavisnosti Kosova u februaru 2008. bilo je važan uzrok, ali na žalost i izgovor, a osim bilateralnih odnosa ozbiljno je ugrožena i regionalna saradnja.

Nekoliko zemalja zapadnog Balkana ima bilateralne probleme sa članicama EU: Hrvatska sa Slovenijom povodom granice, Srbija sa Holandijom u vezi sa procjenom ispunjenosti "haškog uslova", Makedonija sa Grčkom zbog imena zemlje. Svi ovi sporovi ne usporavaju samo pojedine države na putu ka EU, već i cijeli region. Iako su u aprilu 2009. Hrvatska i Albanija postale članice NATO-a, postoji realna bojazan da će

bilateralnih i multilateralnih odnosa na zapadnom Balkanu, povodom koje bi možda trebalo organizovati i prateći ili prethodni regionalni samit, kako predlaže Igmanska inicijativa.

Na kraju, da bi se izbjegla apatija na očigledno veoma dugom budućem putu do članstva u EU, ali i da bi se podstakao evropski identitet i odgovornost društava i vlada sa zapadnog Balkana, moglo bi se razmisli i o uključivanju kandidata za EU u još veći broj programa Unije. Kroz takvo "virtuelno" članstvo brže i lakše bi se došlo i do pravog.

Da bi "Solun 2" bio sa uspjehom održan, najvažnije je da se o njegovim ciljevima postigne konsenzus u samom regionu, i to u širokoj debati i vlada i nevladinog sektora, i stručne i šire javnosti. Isti takav konsenzus neophodan je i sa EU, i unutar EU.

Pitanje "kada" organizovati predloženi samit jednako je važno kao i "zašto" i "kako". Očigledno je da tekuća godina ne dolazi u obzir, sve dok se ne ratificuje Lisabonski ugovor i dok se ne stvore uslovi da se ozbiljno razgovara o bilo čemu osim o ekonomskoj krizi. Godina 2010. se zato čini kao sasvim pogodna, ali ona nije daleko, pa pripreme treba početi odmah.

Neki će, možda, predlog za održavanje "Soluna 2" ocijeniti kao preambiciozan, neadekvatan, lansiran u neodgovarajućem trenutku, čak i kontraproduktivan. Ubijeden sam, kao i drugi sa sličnim inicijativama, da je razlog za ovaj samit dovoljno, te da on – slično "Solunu 1" u ono vrijeme i u jednakom važnom trenutku – može ponovo da podstakne i ubrza evropsku integraciju zapadnog Balkana – taj najvažniji i još nezavršeni evropski posao.

Autor je profesor Fakulteta političkih nauka u Beogradu i direktor Beogradskog centra za evropske integracije

IZBOR NOVIH KOMESARA VEĆ POLAKO PODIŽE TEMPERATURU UNUTAR EU I U SAMIM ČLANICAMA

Poljska otvorila trku

Poljska je prva imenovala kandidata za budući sastav Evropske komisije (EK) čime je natjerala vlade drugih zemalja da krenu sa nominacijama potencijalnih komesara, odmah nakon izbora za Evropski parlament i prije nedavnog samita EU na kojem su evropski lideri podržali rezibor **Jose Manuel Barrosa** na čelo Komisije na još pet godina.

Premijer Poljske **Donald Tusk** predložio je **Janusza Lewandowskog**, bivšeg člana Evropskog parlamenta (Evropska narodna partija – Evropske demokrate).

Iako je Lewandowski ponovo izabran u Evropski parlament (EP) na izborima početkom juna, on će svoje mjesto prepustiti nekom drugom i umjesto toga poći u EK. Do sada je **Danute Hubner**, bila komesarka iz

1980-ih je u dva navrata postavljan na mjesto ministra za privatizaciju u poljskoj Vladi (1990–1991 i 1992–1993) i jedan je od osnivača Varšavske berze. U prethodnom sastavu EP, Lewandowski je bio na čelu parlamentarnog odbora za budžet u prve dvije i po godine, ali je 2007 morao to mjesto da prepusti drugome.

Prema navodima poljskih medija, Tusk je donio odluku o novom komesaru još prije izbora, ali predsjednik njegovog kabineta, **Slawomir Nowak**, i dalje tvrdi da odluka još nije donijeta.

"Novi komesar će biti izabran na osnovu portfolija", rekao je Nowak. "Ako dobijemo nešto vezano za tržište, Janusz Lewandowski je najbolji kandidat. Ako to bude regionalna politika kojom se bavila komesarka Hubner, predložićemo komesarku Hubner. Ako

Na samom vrhu ljestvice prestiža su mjesta komesara za unutrašnje tržište i konkurenčiju, u čijim rukama leži najveći dio odgovornosti za funkcionisanje ekonomskog sistema EU

Poljske. Ona je bila zadužena za regionalne politike. Hubner je, takođe, izabrana za poslanicu u EP na nedavnim izborima, kada je vodila listu partije desnog centra Građanska platforma (ENP) u varšavskom okrugu, iako ona sama nije članica ove partije. 2004. godine je na mjesto komesarke došla dok su na vlasti bili socijalisti.

Lewandowski se nada da će, u narednom sastavu Komisije, Poljska dobiti neki drugi portfolio, o čemu će konačni detalji biti poznati tek na jesen.

Poljska za sebe traži ekonomске i monetarne poslove, zajedničko tržište ili direktorat za preduzeća i industriju. Međutim, poteškoće koje je Poljska izazvala tokom pregovora o Lisabonskom sporazumu i kasnije u procesu njegove ratifikacije bi mogle da podriju ambicije ove relativno nove članice EU.

Lewandowski, bivši ekonomski savjetnik pokreta Solidarnost tokom

je to neki drugi portfolio koji bolje odgovara nekom drugom, predložićemo nekog drugog", insistira Nowak.

Tusk i poljski predsjednik **Lech Kaczynski** će razgovarati i o mogućnosti da **Jerzy Buzek** bude izabran za budućeg predsjednika Evropskog parlamenta. Premijer će morati da ubijedi predsjednika da zatraži od konzerva-

Najniža godišnja plata Evropskog



Odlazeća komesarka Danuta Hubner se sada nada da će doći na čelo jednog od parlamentarnih odbora, vjerovatno odbora za regionalnu politiku. To znači da **Jacek Sarysz-Wolski** vjerovatno neće biti ponovo izabran za predsjednika odbora za spoljne poslove, iako će ovaj bivši ministar spoljnih poslova Poljske najvjerojatnije nastaviti da predsedava poljskom frakcijom Evropske narodne partije u EP-u.

Teorijski, komesare postavlja predsjednik EK, koji raspoređuje portfolije na osnovu kompetentnosti, a budući komesari polažu zakletvu da će raditi nezavisno i da neće biti pod uticajem ni jedne nacionalne vlade, pa ni svoje.

U praksi, međutim, izbor novog sastava Komisije nije ni tako tehnički, ni tako izolovan od uticaja nacionalnih

komesara je 238.919 eura

interesa, i zapravo predstavlja veoma komplikovan politički proces.

Na primjer, uprkos svim naporima da se to promijeni, i dalje je na snazi princip prema kojem svaka država članica mora imati svog komesara. Buduće komesare predlažu vlade država članica i to najčešće iz redova vladajuće partije ili koalicije.

Ponekad, kao u slučaju prethodnog izbora komisije 2004. godine kada je EP

odbio da potvrdi raspored u Komisiji koji je predložio predsjednik Barroso, Savjet ministara može i sasvim preuzeti stvar u svoje ruke i napraviti preraspored u Komisiji po sopstvenom nahodenju.

Kako broj država članica raste, raste i broj komesara. Zbog toga njihove individualne nadležnosti postaju sve "tanje", iako su nadležnosti Komisije u međuvremenu proširene. To je samo pooštilo borbu za portfolije, jer nemaju svi jednaku težinu i prestiž.

Na samom vrhu ljestvice su komesari za unutrašnje tržište i konkurenčiju, u čijim rukama leži najveći dio odgovornosti za funkcioniranje ekonomskog sistema EU. Francuski predsjednik **Nicolas Sarkozy** već insistira da jedno od tih mesta ove godine mora pripasti Francuskoj. On smatra da je neophodno promjeniti pravila konkurenčije kako bi se pružila veća podrška "evropskim" kompanijama. Čini se da Sarkozy



odgovoran za trgovinske sporazume između EU 27 i trećih zemalja, a na kojem je trenutno britanka **Catherine Ashton**.

Najniža godišnja plata Evropskog komesara je 238.919 eura.

U međuvremenu, i u drugim državama članicama su već počela da se vrte imena potencijalnih kandidata za mesta u Komisiji.

Česka vlada bi htjela da što prije nominuje novog komesara, ali su lideri dvije najveće partije— Građanska

Lider Građansko demokratske stranke i doskorašnji češki premijer Mirek Topolanek jedan je od zainteresovanih za posao u Komisiji, iako on to uporno poriče

vjeruje da će francuski komesar biti spremniji da sproveđe takve reforme od tradicionalno liberalno orijentisanih irskih ili holandskih predstavnika koji trenutno zauzimaju ova dva mesta.

Još jedno popularno mjesto je posao komesara za trgovinu, koji je

demokratska stranka desnog centra i Social-demokratska partija – najavili da će sačekati dok ne prodru parlamentarni izbori koji su zakazani za oktobar.

Premijer **Jan Fischer** i članovi njegovog kabineta oštrosu kritikovali ovakvu odluku, izrazivši zabrinutost da

će "dok nova češka vlada bude formirana, svi važniji direktorati već biti podijeljeni".

Špekulacija, međutim, u Češkoj ne nedostaje. Socijal-demokrate su predložile nekoliko imena, među kojima su **Vladimir Špidla**, trenutno evropski komesar za zapošljavanje i socijalnu politiku, **Jan Švejnar**, ekonomista i profesor na Univerzitetu Mičigen i prošlogodišnji kandidat ljestvice za predsjednika Češke, i **Pavel Telička**, bivši komesar i glavni prego-

varač u procesu pristupanja EU. Građanska demokratska stranka je odbila da predloži svoje kandidate, ističući da sve zavisi od toga koji im direktorat bude dodijeljen.

Prema navodima medija, lider Građansko demokratske stranke i doskorašnji češki premijer **Mirek Topolanek** bi mogao biti zainteresovan za posao, iako on to uporno poriče.

U Francuskoj, komesar **Jacques Barrot**, do sada zadužen za pravdu, slobodu i bezbjednost je izrazio spremnost da ostane na toj poziciji. Međutim, čini se da Sarkozy nije sklon takvom rješenju.

Neki posmatrači, kao komesara iz Francuske, pominju bivšeg ministra za Evropu **Jean-Pierre Jouyetu**, koji trenutno predsjedava AMF-om, organizacijom za nadzor finansijskih tržišta (*Autorité des marchés financiers*). Francuska ne krije da planira da preotme portfolio za zajedničko tržište koji trenutno drži irski komesar **Charlie McCreevy**.

U Njemačkoj je kancelarka **Angela Merkel** najavila podršku kandidaturu ministra unutrašnjih poslova **Wolfganga Schäublea**.

Trenutni slovački komesar za kulturu i obrazovanje **Jan Figel** vjerovatno neće biti u narednom sastavu komisije, jer njegova stranka ove godine nije ušla u vladu. Umjesto njega, među potencijalnim kandidatima je slovački ambasador u EU **Maros Šefcovic**.

U Luksemburgu, **Viviane Reding** očekuje da bude izabrana po treći put za mjesto komesara za informaciono društvo, nakon ubjedljive pobjede na evropskim parlamentarnim izborima.

V.Ž.-V.Š.

RUMUNI SE NADAJU PRESTIŽNIJEM MJESTU

U prethodnom sazivu Komisije, Rumuniji je pripadalo mjesto komesara za multijezičnost – posljednje na ljestvici prestiža.

Međutim, posljednjih dana rumunski mediji tvrde da ta zemlja već ima podršku Francuske i Grčke koja će joj omogućiti da dobije "ozbiljniji" portfelj, poput poljoprivrede, za koji bi mogao biti nominovan bivši ministar poljoprivrede Rumunije **Dacian Ciolos**.

U Rumuniji se vodeće stranke u vladajućoj koaliciji utrkuju za pravo da predlože svog kandidata. Situacija je veoma zategnuta, jer obje partije imaju jednak broj poslanika pa je izbor "prvog među jednakima" već izazivalo ozbiljne sukobe.

Crna Gora u očima AMMF

U okviru Marshall Memorial programa razmjene, koji postoji već 27 godina pod pokroviteljstvom The German Marshall Fund-a, novim liderima i liderkama iz SAD i Europe omogućeno je da istraže i upoznaju društva, institucije i ljudе sa druge strane Atlantika. Tim povodom i u Crnoj Gori, od 19. do 23. 06. boravila je grupа američkih alumnista (AMMF).

U toku ove kratke posjetе organizovan je niz sastanaka sa predstavnicima različitih društvenih sektora, kako bi se na što bolji način upoznali sa političkim životom i institucijama u Crnoj Gori. Takođe, američki alumnisti su imali priliku da vide i osjete ljepotu i mogućnosti koje Crna Gora pruža

u oblasti prirodnih potencijala, turističkih i kulturnih kapaciteta i socijalnog ambijenta.

Organizaciju programa američkih alumnista u Crnoj Gori, u koordinaciji sa GMF-om vodi Centar za građansko obrazovanje, čija je izvršna direktorka **Daliborka Uljarević** bila i prva učesnica ovog programa iz Crne Gore, nakon što je program postao dostupan zemljama zapadnog Balkana prije nekoliko godina. Ona je tada pokrenula inicijativu da se američki alumnisti šalju i u Crnu Goru, što je probno urađeno prošle godine, a na bazi njihovih odličnih utisaka, Crna Gora je sad uvrštena u stalni evropski program za američke učesnike.

Balkan iz svih uglova

UCentru za građansko obrazovanje su od 10. do 14.06. u okviru ljetnog semestra na svojih fakultetima, šest studenata i studentkinja iz SAD slušali dio gradiva iz predmeta "Stvaranje država i ljudska prava na južnom Balkanu". To je uključilo niz predavanja u prostorijama CGO-a, sa predavačima iz crnogorskog političkog, akademskog i NVO sektora.

Nastavni dio se, prije svega, bavi procesom demokratizacije i očuvanjem mira, uticajem međunarodne zajednice na pomenute procese, kao i pristupanjem

zemalja regionala Evropske unije. Posebno predavanje učesnici su imala vezano za rad i djelovanje CGO-a, i uopšte NVO u Crnoj Gori, koje su im održali **Selman Adžović** i **Ana Vujošević**, saradnici na programima u CGO. O putu Crne Gore u EU i izazovima u tom procesu govorila im je **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a.

Posjeta se odvija se u okviru SIT Study Abroad programa, a Centar za građansko obrazovanje je od prošle godine partner za Crnu Goru.

Demokratija se uči

XIII generacija škole demokratije, u organizaciji Centra za građansko obrazovanje (CGO), a uz podršku fondacije Friedrich Ebert (FES) uspješno je završila sa radom svečanom dodjelom diploma 24. 06. u Podgorici.

Polaznicima škole su se obratili i diploma im uručili dr **Radovan Radonjić**, voditelj škole, **Ivana Račić**, koordinatorka programa u regionalnoj kancelariji FES-a i **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a.

Cilj škole je da se putem obrazovanja i informisanja polaznika o demokratiji, njenim vrijednostima i načinima njenog ostvarivanja doprinese podizanju opšteg nivoa demokratske kulture u Crnoj Gori.

Tokom trajanja škole 22 polaznika i polaznice, u okviru 4 modula, su imali priliku da prošire, dopune i usavrše znanja iz oblasti demokratije i ljudskih prava, ekonomije, civilnog društva, političkih sistema, vlasti, izbornih sistema, odgovornosti medija, konflikata, autoriteta, rodne ravnopravnosti, marketinga, liderstva, sindikata, itd. Predavači su bili profesori sa crnogorskih univerziteta, ali i univerziteta u regionu, kao i sudije, aktivisti NVO i političkih partija, parlamentarci, novinari, advokati. Najposvećenijim polaznicima programa su dodijeljene i nagrade na završnoj dodjeli.

Naredna generacija škole je planirana od septembra 2009.godine.

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI



EVROPSKO UDRUŽENJE ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH – EAEA

EAEA je transnacionalna, nevladina i neprofitna NVO koja okuplja 132 organizacije aktivne na polju obrazovanja odraslih iz 41 zemlje. Misija joj je da poveže i ohrabi saradnju među NVO-ima koje su aktivne u promovisanju značaja i potrebe za razvojem koncepta doživotnog učenja, ali i jačanja saradnje sa nacionalnim i međunarodnim tijelima i institucijama koji se bave doživotnim učenjem.

Organizacija je osnovana 1953. i na početku svog djelovanja nosila je naziv Evropski biro za obrazovanje odraslih.

Glavna uloga EAEA u okviru mreže organizacija koje okuplja je:

- Zalaganje za kreiranje posebnih politika doživotnog učenja na nivou EU, ali i šire;
- Razvoj prakse doživotnog učenja kroz organizovanje obuka, pružanje podrške razvoju projekata, kao i izdavaštvo;
- Uspostavljanje međunarodne saradnje u razvoju koncepta doživotnog učenja;
- Koordinacija rada članica i olakšavanje razmjerne iskustava, ideja i znanja.

EAEA promoviše učenje odraslih i proširivanje pristupa i učešća odraslih u (ne)formalnom sistemu obrazovanja, posebno za grupe koje su iz tog sistema, uslijed različitih okolnosti, isključene.

Ciljevi organizacije:

- Promocija i razvoj koncepta doživotnog učenja na nacionalnom, evropskom i međunarodnom nivou;
- Lobiranje u međunarodnim tijelima u cilju prihvatanja i usvajanja planova i politika koje odgovaraju potrebama obrazovanja odraslih u pogledu učenja i usvajanja znanja i vještina neophodnih za snalaženje u savremenim uslovima života i rada;
- Umrežavanje NVO-a na širem međunarodnom frontu radi jačanja njihove vidljivosti i snage u procesu vršenja pritiska na institucije u pravcu ostvarivanja ciljeva organizacije;

U svom djelovanju EAEA saraduje sa nacionalnim i regionalnim vladama i organizacijama kao što su: EU, Savjet Evrope, Međunarodni savjet za obrazovanje odraslih, UNESCO i Međunarodna organizacija rada.

Opširnije informacije o organizaciji možete naći na sajtu: www.eaea.org

Priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

Izazovi u uspostavljanju transparentne i odgovorne vlasti



Centar za građansko obrazovanje (CGO), predstavio je 17.06. nalaze pilot projekta "Položite račune", koji je osmišljen je, među mlađim saradnicima CGO-a, kao doprinos podizanju svijesti o odgovornom trošenju novca iz Budžeta Crne Gore. Kao primjer su uzeta davanja koja se izdvajaju za plaćanje mobilnih telefonskih računa zapošljenima u državnim organima, s obzirom da se radi o onim davanjima za koja se smatralo da su podložna restriktivnijem režimu, posebno u periodu ekonomske krize.

Projektom je bilo obuhvaćeno: 13 ministarstava, 5 agencija, 4 direkcije, 8 uprava, 3 sekretarijata, 6 zavoda, 2 kancelarije, 2 ostala organa (1 komisija i 1 protokol), a realizovan je prije formiranja nove Vlade, što znači da se rukovodio prethodnom organizacionom strukturon. Dalje, projekat je obuhvatio i par nezavisnih agencija, kako bi se vidio omjer ovih troškova u tim institucijama. Podaci su traženi i obrađivani za mjesec decembar 2007, decembar 2008. i januar 2009, a njihovo prikupljanje i obrada su realizovani od početka aprila do kraja maja 2009.

Nalazi projekta ukazuju da postojeće stanje stvari koje zahtijeva funkcionalnost u okviru ograničenih finansijskih sredstava i mjere štednje ipak nije bitnije ili, u nekim slučajevima nije uopšte, dovelo do smanjenja davanja u ovom dijelu. Takođe, značajan broj organa je pokazao netransparentnost u procesu davanja podataka, koje su tražene u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.

Dobijeni podaci ne daju dokaze da su često najavljuvane mjere štednje zaista zaživjele i da su efekti svjetske ekonomske krize uvaženi na adekvatan način. Osim toga, očekuje se da Vlada koja vodi Crnu Goru u EU, mora početi da usvaja evropske vrijednosti, standarde i kodekse, a to svakako znači daleko veći stepen transparentnosti državnih organa i odgovornosti prema građanima u čije ime rade i čiji novac troše.

Polazeći od iskustva nekih od zemalja EU, sa bogatom demokratskom tradicijom, u kojoj i ministri snose odgovornost za i najmanji vid neračionalnog trošenja novca ili netrans-

Lobiranjem do vizu

Uİstanbulu je od 24. do 27.06., u organizaciji Evropske inicijative za stabilnost (ESI), održan seminar o viznoj liberalizaciji na zapadnom Balkanu, na kojem je ispred Centra za građansko obrazovanje, koji je partner ESI na ovom projektu u Crnoj Gori, učestvovao **Selman Adžović**, saradnik na programima.

Prva faza ovog projekta bila je više orijentisana ka istraživanju, dok će se druga, o kojoj je posebno bilo riječi tokom seminara, fokusirati na lobiranje, shodno specifičnostima svake zemlje. ESI i partnerske organizacije u regionu će pažljivo pratiti proces i gdje se za to ukaže prilika reagovati prema zvaničnicima EU i država članica.

Novinari iz EU u Crnoj Gori

UPodgorici je 15.06. grupa od 15 novinara iz država članica EU imala sastanak sa predstvincima NVO sektora, sa ciljem da i iz ugla predstavnika CGO-a, Evropskog pokreta u Crnoj Gori i MANS-a prikupe informacije za potrebe svog izvještavanja o putu Crne Gore ka EU.

Daliborka Uljarević, izvršna direktorka CGO-a je tom prilikom ukazala na neke od ključnih izazova evropeizacije Crne Gore i perspektivama koje se otvaraju pred Crnom Gorom.

parenosti, ovi nalazi ukazuju da državni organi Crne Gore značajno zaostaju u tom dijelu. CGO izražava uvjerenje da bi transparentniji i odgovorniji odnos državnih organa doprinio većem stepenu povjerenja građana u institucije i bržoj naplati poreza, jer se onda ne bi sticao utisak da se ti novci nemajenski troše.

Nalaze projekta i zaključke su predstavili: **Dijana Kažić, Miloš Vukanović i Nada Knežević**, saradnici na projektima.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:



THE EUROPEAN COLLEGE OF PARMA FOUNDATION

The European College of Parma Foundation organizes the course that will take one academic year and is divided into two full-time semesters from October to July, totalling 470 hours approximately. First Semester Examinations take place February whereas Second Semester Examinations take place in July.

The Advanced Diploma in European Studies Programme is divided into lectures, seminars and lections magistrales that are held by leading European and international personalities. Lectures are held in English, French and Italian.

In addition to Diploma and Master in Advanced European Studies lectures, seminars and team-work activities are held on EU issues with a specific focus on current issues. Guest lecturers holding included Jacques Delors and Romano Prodi, former Presidents of the European Commission, Franco Frattini, Vice-President of the European Commission, Etienne Davignon, former Vice-President of the European Commission.

The academic staff of the European College of Parma Foundation is formed by professors coming from the academic world and by leading EU officials, institutional figures, politicians and experts of European issues. The main objective is to provide students with theoretical knowledge completed by a practical and 'every-day' life experience.

All proposals and papers should be written in English, and application form can be down-

loaded at the www.europeancollege.it/allegati_upload/dase/1_allegato2_FILE.doc.

Application deadline for Diploma and MA in advanced European studies 2009/2010 is 10 September 2009.

For any further information please contact:
Borgo R. Tanzi 38/B – 43100 Parma,
Tel. +39 (0)521 207525,
Fax. +39 (0)521 384653

WORKSHOP 14 / 11TH MEDITERRANEAN RESEARCH MEETING (MRM)

Rethinking Interethnic Reconciliation in the Western Balkans: Minorities, Borders, Governance – Call for Applications

Host: European University Institute (Florence).
Date: March 24–27, 2010.

Location: Montecatini Terme (near Florence).

Deadline for abstracts: July 15, 2009

Bursaries: available.

Workshop directors: Antonija Petričušić (antonija.petricusic@uni-graz.at); Cyril Blondel (cyrblondel@yahoo.fr)

For more details on abstracts, please see

http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Mediterranean/mrm2010/desc_pdf/MRM2010_Ds14.pdf

For financial details, please see

<http://www.eui.eu/RSCAS/Research/Mediterranean/mrm2010/pdf/MRM2010-InfoParticipants.pdf#page=3>

Paper proposals must be submitted online before July 15, 2009. Abstracts of 500–1000 words are to be pasted in, CVs of max. 5 pages are to be uploaded to, the online form at <http://www.rscas.org/medform.asp>

OPEN SOCIETY FELLOWSHIP SCHOLARSHIPS

Deadline: July 31, 2009

Funding: \$60,000 to \$100,000

The Open Society Fellowship supports individuals seeking innovative and unconventional approaches to fundamental open society challenges. The fellowship funds work that will enrich public understanding of those challenges and stimulate far-reaching and probing conversations within the Open

Society Institute and in the world.

A fellowship project might identify a problem that has not previously been recognized, develop new policy ideas to address familiar problems, or offer a new advocacy strategy. Fellows should take advantage of the considerable intellectual and logistical resources of the Open Society Institute and expect to contribute meaningfully to OSI's thinking in return.

In evaluating each proposal, the selection committee weighs three factors: the applicant, the topic of the project, and the work product.

For a full-time fellow based in the U.S., the stipend ranges from \$60,000 to \$100,000. For fellows based in other countries, appropriate adjustments will be made to reflect the economic circumstances and costs of living in those countries. You can apply at this address <https://oas.soros.org/oas/>

For more information please contact: OSFellows@sorosny.org

FELLOWSHIP OPPORTUNITY

The Woodrow Wilson International Center for Scholars is announcing the opening of its 2010–2011 Fellowship competition. The Center awards approximately 20–25 academic year residential fellowships to individuals from any country with outstanding project proposals on national and/or international issues. Topics and scholarship should relate to key public policy challenges or provide the historical and/or cultural framework to illuminate policy issues of contemporary importance.

Applicants must hold a doctorate or have equivalent professional experience. Fellows are provided stipends (which include round trip travel), private offices, access to the Library of Congress, Windows based personal computers, and research assistants.

For more information and application guidelines please contact the Center at: 202–691–4170 or fellowships@wilsoncenter.org.

You can apply online or download the application from the Center's website at <http://www.wilsoncenter.org/fellowships>.

Application deadline: October 1, 2009

EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert. Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Vladan Žugić; Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Neđeljko Rudović, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić, Petar Đukanović

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: mr Vera Šćepanović Njegoševa 36/I; Tel/fax: 020/665–112, 665–327; E-mail: ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo-cce.org